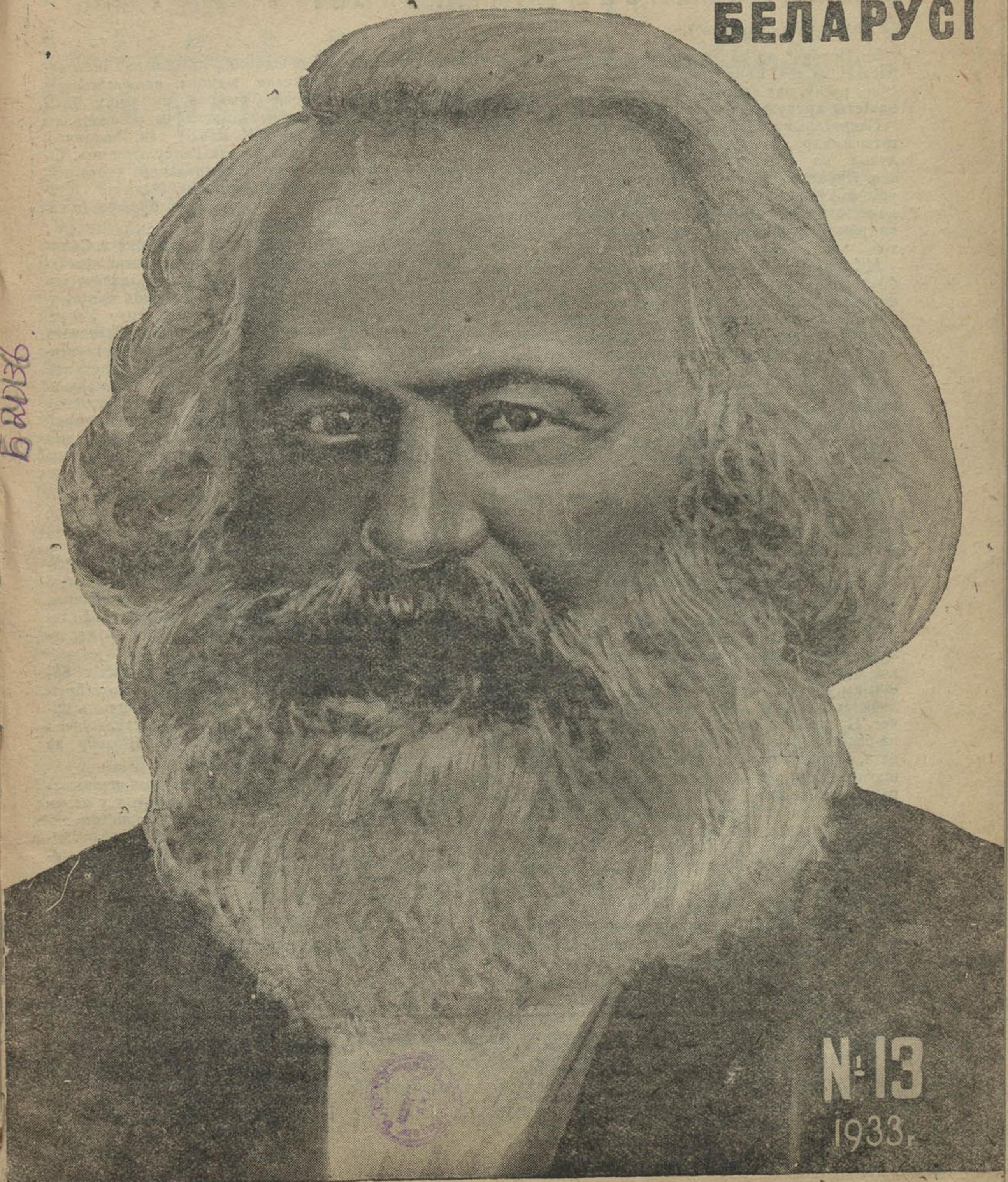

РНДУТНІЦА і КАЛГАСБНІЦА
БЕЛАРУСІ

Б 2036

№ 13
1933,

Аб памылках партыйных і савецкіх арганізацый Беларусі у нацыянальным пытаньні

(У рэдакцыю „Правды“)

У „Правде“ ад 25 лютага г.г. быў зъмешчан ліст настаўніка тав. Сыцяпур, мястэчка Бобр, Крупскага раёну, пад загалоўкам: „Буржуазныя нацыяналісты арудуюць“.

Сакратарыят ЦК КП(б)Б як толькі атрымаў гэты нумар „Правды“ (26/II—33 г.), зараз-жа вылучыў на чале з загадчыкам культпропу ЦК тав. Ляўковым тройку для прыняцця на месцы ўсіх мер па прыцягненні канкрэтных вінаватых да найстражайшай адказасці за скажэнні ў правядзеніі ленінскай нацыянальнай палітыкі партыі.

ЦК КП(б)Б і Саўнарком прызнаюць, што гэты факт пацвярджае, што партыйныя і савецкія арганізацыі Беларусі не вядуць бальшавіцкай барацьбы за асноўныя прынцыпы інтэрнацыяналізму і ў радзе выпадкаў патураюць буржуазна-кулацкім нацыяналістычным тэндэнцыям.

Факты, паказаны ў аргыкуле спэцыяльнага кэррапандента тав. Давідзюка—„Пад фальшыва-нацыянальным съязгам“ пры самай шырокай пра-верцы аказаліся правільнымі. Пленум ЦК і ЦКК КП(б)Б, у сувязі з указаным аргыкулам, абмяркоўваў скажэнні нацыянальнай палітыкі ў Беларусі.

У сваёй пастанове аб'яднаны пленум прызнаў, што:

„Гэтыя клясава-варожыя вылазкі і дзеяньні антысавецкіх, эсэраўскіх, нацыянал-дэмакратычных і бундаўскіх элемэнтаў, якія часта выступаюць пад фальшыва-нацыянальным съязгам, маглі месьці месца ў БССР галоўным чынам таму, што, ня гледзячы на неаднаразовыя ўказаніні і перасьцярогі з боку ЦК Усे�КП(б), партыйныя і савецкія арганізацыі Беларусі не зрабілі для сябе сапрауды бальшавіцкіх выгадаў з уроکаў нацдэмакратычны, прышчепаўшчыны—разьбітых, але яшчэ не дабітых у БССР,—якія актывізуюцца за апошні час. Партийныя і савецкія арганізацыі БССР яшчэ па-бальшавіцку не перабудаваліся ў бок канкрэтнага, апэрацыйнага кіраўніцтва і дакладнага бальшавіцкага выкананія партыйных дырэктыў, не разгарнулі яшчэ сапрауды бальшавіцкай самакрытыкі, ня гледзячы на асобы, ня вытруцілі саноўна-панскіх мэтадаў кіраўніцтва і славеснай дэкларацыйнасці, не разгарнулі яшчэ бальшавіцкай барацьбы з буржуазнымі перараджэнскімі, нацыянал-апартуністычнымі і гніла-ліберальнымі элемэнтамі, пралезшымі ў партыю“.

Бюро ЦК КП(б)Б прыняло канкрэтныя меры ў адносінах асоб, якія скажаюць нацыянальную палітыку партыі або сваёй бязьдзейнасцю патура-

юць скажэнню бальшавіцкіх прынцыпаў інтэрнацыяналізму. Абвешчана вымова наркамасцьветы тав. Платуну, суровая вымова кіраўніку ДВБ тав. Некрашэвічу, вымова загадчыку сэктарам мастацтва культуры ЦК КП(б) тав. Модэлю і, нарэшце, зънты з работы заг. Галоўлітам тав. Сініцкі і рад іншых работнікаў (рэдакцыі часопісій, зъмісціўных варожыя артыкулы, інстытут гісторыі партыі і г. д.) за патуранье буржуазна-нацыяналістычным тэндэнцыям.

У съясле ліста беларускага настаўніка т. Сыцяпур, ЦК КП(б)Б і Саўнарком лічаць, што прынятая да гэтага часу меры зъяўляюцца далёка не выстарчальнымі. Партийныя і савецкія арганізацыі Беларусі выпусцілі з-пад увагі, што Усесоюзная камуністычная партыя і ўрад Савецкага саюзу, аказваючы ўсякае падтрыманье будаўніцтву нацыянальнай па форме і інтэрнацыянальнай (працягненіе) па зъмесце культуры і выхаванню бальшавіцкіх нацыянальных кадраў, ставяць ва главу вугла „палітыку збліжэння пралетараў і паўпралетараў розных нацыянальнасцей для сумеснай рэвалюцыйнай барацьбы (з праграмы Усे�КП(б)).

Таму зусім нецярпімы маючая месца ў Беларусі, аб чым паведамляе таксама тав. Сыцяпур, факты простай забароны карыстаньня расійскай мовай у звароце да дзяржаўных або якіх-небудзь іншых органаў Беларусі, таксама як зусім недапушчальны факты прасьледваньня за расійскую гутарку ў прыватным жыцці. Гэтыя скажэнні ва ўмовах перамогі нацыянальнай культуры ў Беларусі зъяўляюцца выгоднымі толькі нашым клясавым ворагам.

Прызнаючы памылкі партыйных і савецкіх арганізацый Беларусі, ЦК КП(б)Б і Саўнарком прымуць рашучыя меры, каб у корані зьнішчыць кулацка-буржуазныя нацыяналістычныя тэндэнцыі і каб на справе весьці бальшавіцкую барацьбу за асноўныя прынцыпы інтэрнацыяналізму.

ЦК КП(б)Б і Саўнарком у бліжэйшыя ж дні паведамляць у „Правду“ аб мерах, прынятых у адносінах канкрэтных вінаватых у сувязі з лістом настаўніка тав. Сыцяпур, а таксама аб нашых дадатковых мерапрыемствах па барацьбе з буржуазна-кулацкім нацыяналістычным тэндэнцыямі.

З камуністычным прывітаннем

Сакратар ЦК КП(б)Б М. Гікало
Старшыня СНК БССР М. Галадзед.
„Правда“.

Неабходна ўзмацніць практичнае правядзеніе ленінскай нацыянальнай палітыкі, забясьпечыць вытрыманымі кадрамі ўсе вучасткі нацыянальна-культурнага будаўніцтва, шырока разгарнуць інтэрнацыянальнае выхаванье мас.

Заваюем новыя вышыні нацыянальнай па форме і сацыялістычнай па зъместу культуры народаў Савецкага саюзу.

ІДЭІ МАРКСА ПЕРАМАГАЮЦЬ

14 сакавіка 1883 году памёр вялічэзны мысліцель і рэвалюцыянэр, заснавальнік навуковага камунізму—Карл Маркс.

50-годзьдзе з дня съмерці геніяльнейшага правадыра пралетарыяту—Маркса—наступае ў такі пэрыяд, калі ўесь ход разьвіцця сусветнай гісторыі служыць найбольш яркім доказам правільнасці яго вучэння. „Пасля зъяўлення марксизму,—пісаў Ленін у 1913 годзе,—кожная з трох вялікіх эпох сусветнай гісторыі прынесла яму новыя пацвярджэнні і новыя трывуфы. Але яшчэ большы трывумф прынясе марксизму як вучэнню пралетарыяту, будучая гістарычная эпоха“. Гэта новая гістарычная эпоха, эпоха пераможнага будаўніцтва сацыялізму ў Савецкім саюзе, эпоха найглыбейшага эканамічнага крызісу капіталістычнай систэмы, сапраўды бліскучым чынам пацвярджае правільнасць марксавай тэорыі.

Маркс стварыў пралетарскую філёзофію—дыялектычны матэрыялізм, самы паступовы матэрыялізм, непрыміримы ні з якімі формамі ідэалізму і рэлігіі. У поўнай адпаведнасці з матэрыялістичным разуменнем гісторыі, што грамадзкае быцьцё (эканоміка) ляжыць у аснове ўсёй гісторыі чалавечтва, Маркс бярэцца за вывучэнне эканамічных асноў буржуазнага грамадзтва і ў сваім няўмірушчым творы „Капітал“ дае бліскучы аналіз законаў пачатку, разьвіцця і пагубелі капіталізму.

Маркс на аснове навуковага аналізу даказвае, што капіталізм у сілу ўнутраных законаў свайго разьвіцця, у сілу ўзрастаючага асноўнага антагонізму паміж грамадzkімі харктарамі працы і прыватнымі харктарамі прысваення, паміж пралетарыятам і буржуазіяй, прыводзіць у працэсе жорсткай клясавай барацьбы да рэвалюцыйнага зъянжэння капіталістычнага ладу.

„Паміж капіталістычным і камуністычным грамадзтвам ляжыць пэрыяд рэвалюцыйнага ператварэння першага ў другое. Гэтаму пэрыяду адпавядае і палітычны пераходны пэрыяд, і дзяржава гэтага пэрыяду ня можа быць нічым іншым, як толькі рэвалюцыйнай дыктатурай пралетарыяту (К. Маркс).

Амаль сто год назад, яшчэ ў пэрыяд даманапалістычнага капіталізму, Маркс навукова ўгрунтуваў ідэю аб дыктатуры пралетарыяту.

Але Маркс ня быў проста вучоным, вывучающим эканамічную прыроду клясавай барацьбы сучаснага грамадзтва. Маркс быў шчырым рэвалюцыянэрам, барацьбітом і ўдзельнікам гэтай клясавай барацьбы. Маркс быў правадыром пралетарыяту, Маркс разам з Энгельсам быў творцамі першай рэвалюцыйнай пралетарской партыі, яны

былі аўтарамі „Маніфэсту камуністычнай партыі“, Маркс быў душой і галоўным арганізатаром І Інтэрнацыяналу, аўтарам яго выдатных адоўзваў і маніфэстаў, геніяльным натхніцелем Парыскай камуні.

Справа Маркса, справа І Інтэрнацыяналу і Парыскай комуны знайшла сабе належага наступніка і працягвальніка ў асобе бальшавіцкай партыі і Камінтэрну, у асобе найвялікшага правадыра сусветнага пралетарыяту Леніна і яго лепшага таварыша і вучня тав. Сталіна. Верны рэвалюцыйнаму дыялектычнаму мэтаду Маркса, Ленін ня толькі аднаўляе вучэнье Маркса, ня толькі ачышчае яго ад фальшаванья апартуністамі з II Інтэрнацыяналу, але ў барацьбе з рэвізіянізмам ўсіх колераў канкрэтызуе і далей развівае і паглыбляе тэорию і мэтад Маркса. Ленінізм—марксізм эпохі імперыялізму і пралетарскіх рэвалюций. Хто ня бачыць разьвіцця марксизму і яго далейшага разьвіцця, хто не разумее ленінскага этапу ў разьвіцці марксавай тэорыі, той нічога не разумее ў марксизме.

„...Разьвіваючы далей вучэнье Маркса ў новых умовах клясавай барацьбы, Ленін унёс у агульную скарбніцу марксизму нешта новае ў параўнанні з тым, што дана Марксам і Энгельсам, у параўнанні з тым, што магло быць дана ў пэрыяд даімперыялістичнага капіталізму, прычым гэта новае, унесенае Ленінам у скарбніцу марксизму, базуецца цалкам і поўнасцю на прынцыпах, даных Марксам і Энгельсам“ (Сталін).

Ленін жыў у другую гістарычную эпоху, у эпоху імперыялізму, якая характарызуецца ім як апошняя стадыя капіталізму. І Ленін дапоўніў і развіў вучэнье Маркса навукова ўгрунтуванай, геніяльна распрацаванай тэорый імперыялізму, тэорый пралетарской рэвалюцыі.

Калі Маркс даў агульную ідэю дыктатуры пралетарыяту, то Ленін у новых гістарычных умовах адкрыў форму дыктатуры пралетарыяту—форму савецкай улады. Ленін бліскуча распрацаваў і практична ажыццёвіў клясавы саюз рабочай клясы з сялянствам пры кіраунічай ролі пралетарыяту.

Калі Маркс даў агульную гістарычную пэрспэктыву пераходнага пэрыяду ад капіталізму да сацыялізму, то Ленін увасобіў гэтую пэрспэктыву ў плоцу і кроў, намеціў у „новай эканамічнай палітыцы“ канкрэтны шлях да сацыялізму, бліскуча прароблены пралетарыятам СССР. Ленін навукова ўгрунтуваў магчымасць перамогі сацыялізму ў аднай, асобна ўзятай краіне. І гэта магчымасць, пад кірауніцтвам ленінскай партыі, ператворана ўжо ў сапраўднасць у нашай краіне. Ленін працягнуў, паглыбіў і развіў далей матэрыялістычную дыялектику, зрабіў багацейшы

навуковы ўклад у філозофскую скарбніцу марксизму. Партыя Леніна заўсёды высока трымала сцяг марксизму, бязлітасна выкryваючы шматлікія спробы рэзвіяністаў, фальсифікатараў як правых, так і „левых”, — спробы сказіць вучэнье Маркса, выпусташыць з яго рэвалюцыйную сутнасць і ператварыць у буржуазна-ліберальнае вучэнье. Вядома, якую жорсткую барацьбу прышлося вытрымаць нашай партыі на працягу ўсёй яе 30-ці гадовай гісторыі на міжнародной арэне для таго, каб выкryць і разгроміць апартунізм II-га Інтэрнацыяналу, ачысьціць рэвалюцыйны марксизм ад апартуністычнай погані.

Ленін з'явіўся арганізаторам і натхніцелем III камуністычнага Інтэрнацыяналу, аднавішага славуныя традыцыі I Інтэрнацыяналу, узбагачанага тэорыяй, стратэгіяй і тактыкай большавізму.

Тав. Сталін—лепшы вучань і працягвальнік Маркса, Энгельса і Леніна—дае прыклад далейшага раззвіцця творчага марксизму. Тав. Сталін у новых гістарычных умовах праводзіць і разгортвае вучэнье Леніна аб пераходным пэрыядзе, аб першай фазе камунізму, аб саюзе рабочай клясы з сялянствам.

Пад кіраўніцтвам і па ўказаныні тав. Сталіна наша партыя распрацавала і бліскуча выканала першы пяцігадовы плян, забясьпечыўшы пабудову фундаманту сацыялістычнай эканомікі і канчатковую перамогу сацыялізму як у горадзе, так і на вёсцы. Пад кіраўніцтвам і па ўказанынях т. Сталіна наша партыя зрабіла ў 1929 годзе гістарычны паварот ад палітыкі абмежавання экспліататарскіх тэндэнций кулакоў да палітыкі ліквідацыі кулацтва як клясы на базе суцэльнай калектывізацыі. Паспяховае выкананыне гэтага лёзунгу забясьпечыла нашай партыі сусветна-гістарычную перамогу ў вёсцы, перамогу калгаснай, калектыўнай гаспадаркі.

Пад кіраўніцтвам і па ўказанынях тав. Сталіна перад партыяй і ўсёй краінай пастаўлена ў якасці асноўнай палітычнай задачы другой пяцігодкі—поўная ліквідацыя капіталістычных клясаў і элемэнтаў у нашай краіне, г. зн. пабудова бясклясавага сацыялістычнага грамадства.

„Вучэнье Маркса усясільнае таму, што яно правільнае”—пісаў Ленін. Вучэнье Маркса—Леніна—Сталіна усясільнае таму, што яно правільнае, таму, што ім узброены мільённыя масы працоўных СССР, таму, што ім узброен міжнародны пралетарыят.

Сацыял-фашысты, даўно здрадзіўшыя Маркса, зараз зноў устрывожліся. Прыціснутыя крызісам і беспрацоўем да съцяны, пад націскам мас, якія рэвалюцыянізуюцца, германскія сацыял-фашысты робяць зноў „левыя” выбрыкі: у 50-гадовы юбілей з дня съмерці Маркса яны склікаюць свой

партыйны з'езд, дзе сацыял-фашысты апосталі (арганізаванага капіталізму) Гільфэрдзинг будзе рабіць даклад „Маркс і сучаснасць”. Як і раней, пальлюцца фальшивыя прысягі сацыял-фашыстаў у вернасці Марксу і марксизму. Пад прыкрыццем гэтых прысяг германскія сацыял-фашысты будуть пакорна лізаць бот Гітлера і шчыра здраджаць інтарэсам рабочай клясы.

Наперакор усім сацыял-фашысткам тэарэтыкам, якія прычэсваюць Маркса і Энгельса пад свой грэбень, большавікі-камуністы маюць поўнае права сказаць: „Маркс належыць нам”.

50-ці годзідзе з дня съмерці Маркса—буйнейшая палітычная кампанія. Шырокая пропаганда ленінізму-марксизму, прасоўваныне ў масы са-праўдных твораў тэарэтыкаў марксизму, узмацненыне барацьбы з усякага роду правымі і „левымі” тэорыямі—такавы задачы кампаніі.

Усе гэтыя пытаныні мы павінны вельмі цесна спалучыць з злобадзяеннымі проблемамі барацьбы за сацыялізм.

Усе працы Маркса і Энгельса гучыць па-баявому ў сучаснай абстаноўцы. Буйнейшая тэарэтычныя і палітычныя пытаныні, якія высоўваюцца практикай будаўніцтва сацыялізму (зынішчэнне клясаў, умацаваныне пралетарской дыктатуры, барацьба з ураўнілаўкай, ахова грамадзкой маёмы, аплата па працы, барацьба з прагульщикамі і лодырамі) могуць быць вырашаны толькі на аснове аўладаньня марксыцка-ленінскай тэорыяй. Не аўладаўшы марксыцка-ленінскай тэорыяй нельга зразумець усю нашу сацыялістычную практику.

Пастановы студзеніўскага аўяднанага пленума ЦК і ЦКК з'яўляюцца самым яркім прыкладам правядзення ў жыццё геніяльных ідэй Маркса—Энгельса—Леніна, прыкладам злучэння тэорыі і практыкі марксизму-ленінізму ў краіне дыктатуры пралетарыяту. („Комсомольская Правда“).

Задача дэлегатак заключаецца ў tym, каб самім вывучыць і давесці да кожной працоўнай жанчыны пастановы студзеніўскага пленума ЦК і ЦКК Усे�КП(б), як яркае прыламленне ў жыццё ідэй Маркса і Леніна. Задача дэлегатак заключаецца ў tym, каб арганізаваць масавую праверку якасці палітвучобы працоўных жанчын, праверку таго, сколькі яны ахоплены марксыцка-ленінскім выхаваннем. Задача дэлегатак заключаецца ў tym, каб дабіцца ліквідацыі адставання жанчын у справе барацьбы за аўладаньне марксизмам-ленінізмам.

50-годзідзе съмерці Маркса мы павінны скрыстаць для яшчэ больш глубокага вывучэння марксыцка-ленінскай тэорыі, прасоўваныне ў масы працоўных жанчын твораў Маркса, Энгельса, Леніна, Сталіна.

Праз паўвека пасля съмерці найвялікшага вучонага, крытыка рэвалюцыянэра, яго вучэнье ў руках большавіцкай партыі, Камін-тэрну, у руках правадыра сусветнага пралетарыяту т. Сталіна метка паражает ворага і ярка асвяляе практыку рэвалюцыйнай барацьбы пралетараў усяго свету і сацыялістычнага будаўніцтва пралетарыяту СССР.

ЖЫЦЬЦЯПІС К. МАРКСА

(Урывак з брашуры Леніна „Карл Маркс“)

Карл Маркс нарадзіўся 5 мая 1818 году ў Трыре. (Прірэйнскай Прусіі). Бацька яго быў адвакат, яўрэй, у 1824 годзе прыняўшы пратэстанцтва. Сям'я была заможная, культурная, але не рэвалюцыйная. Скончыўшы гімназію ў Трыре, Маркс паступіў ва ўніверсітэт спачатку ў Боні, потым у Берліне, вывучаў юрыдычныя навукі, еле больш за ёсё гісторию і філозофию.

У 1843 годзе Маркс жайўся ў Крэйншаху на Джэн фон-Вэстфален, сяброўцы дзяцінства, з якой ён быў заручан яшчэ будучы студэнтам.

У восені 1843 году Маркс прыехаў у Парыж, каб выдаваць заграніцай разам з Арнольдам Ругэ радыкальную часопіс. Вышла толькі першая кнішка гэтай часопісі «Немецко-французскі штогоднік». Яна спынілася з-за труднасцей тайнага распаўсюджванья ў Германіі і з-за разголосіцца Маркса з Ругэ.

У верасні 1844 году ў Парыж прыехаў на некалькі дзён Фрыдрых Энгельс, які стаў з гэтага часу бліжэйшим сябрам Маркса. Яны ў двух прымалі самы актыўны ўдзел у тагачасным кіпучым жыцці рэвалюцыйных груп Парыжу і выпрацавалі, рэзка змагаючыся з рознымі вучэннямі дробна-буржуазнага сацыялізму, тэорыю і тактыку рэвалюцыйнага пралетарскага сацыялізму, або камунізму (марксизму). У 1854 годзе Маркс, па паграбаванні прускага ўраду, як небясьпечны рэвалюцыйнэр, быў выслан з Парыжу. Ён пераехаў у Брюссель. Вясчой 1847 году Маркс і Энгельс далучыліся да патаемнай працагандыскай грамады «Саюз камуністаў», прынялі выдатны ўдзел у 2-м з'езьдзе гэтага саюзу (лістапад 1847 год у Лёндане) і па яго даручэнні склалі вышыўшы ў лютым 1848 году славуты «Маніфэст камуністычнай партыі». У гэтым творы з геніяльнай яснасцю і яркасцю абмалёван новы светапогляд—пасъядоўны матэрыялізм, ахопліваючы і абсяг сацыяльнага жыцця; дыялектыка, як найбольш усебаковае і глыбоке вучэнне аб разьвіцці; тэорыя клясавай барацьбы і сусветна-гісторичнай рэвалюцыйнай ролі пралетарыяту, тварца новага, камуністычнага грамадзтва.

ПРАМОВА ЭНГЕЛЬСА НА МАГІЛЕ МАРКСА

14 сакавіка, бяз чвэрці трох папоўдні на стаў мысліць найвялікшы з сучасных мысьліцеляў. Яго пакінулі аднаго толькі на дзве хвіліны; увайшоўшы ў пакой, мы знайшлі яго ў крэсьле, спакойна заснуўшым,—але ўжо навекі. Для пралетарыяту Эўропы і Амерыкі, для гісторичнай навукі съмерць гэтага чалавека—нівымерная страта. Ужо ў бліжэйшы час стане адчувальней тая пустата, якая стварылася пасъля съмерці гэтага гіганта.

Падобна да таго, як Дарвін адкрыў закон разьвіцця арганічнага съвету, Маркс адкрыў закон разьвіцця гісторыі чалавечтва: той, да апошняга часу захаваны пад ідэалёгічнымі напластаваньнямі, просты факт, што людзі павінны есці, піць, мець жыльё, апранацца—першым мець матчымастць аўтарызма палітыкай, навукай, мастацтвам, рэлігіяй і г. д.; што, такім чынам вытворчасць не-пасрэдных матар'яльных сродкаў існаванья і тым самым кожная даная ступень эканамічнага разьвіцця народу ці эпохі стварае аснову, з якой разьвіваюцца дзяржаўныя установы, прававыя погляды, мастацтва і нават рэлігійныя ўяўленні даных людзей і з якой яны таму павінны быць вытумачаны,—а не наадварог, як гэта рабілася да гэтых часоў.

Але гэтага мала. Маркс адкрыў таксама спэцыяльны закон фуху ючаснага капіталістычнага спосабу вытворчасці і народжанага ім буржуазнага грамадзтва. З адкрыццём дадатковай вартасці ў гэту галіну была адразу ўнесена яснасць. У той час, як усе ранейшыя дасьледаванні як буржуазныя эканомістаў, так і сацыялістычных крытыкаў былі блукальнем у цемры.

Двух такіх адкрыццяў было-б даволі для аднаго жыцця. Шчаслівым быў-бы той, каму-б удалося адно такое адкрыццё ў кожнай галіне, якую ён дасьледваў—нават у галіне матэматыкі,—а такіх галін было ніякія, і ні аднай з іх ён не займаўся павярхоні.

Такім быў Маркс як чалавек навукі. Але на гэта ў ім было галоўнае. Навука была для Маркса гісторична руха-

калі выбухнула лютайская рэвалюцыя 1848 году Маркс быў выслан з Бельгіі. Ён прыехаў зноў у Парыж, а алтуль, пасъля сакавіцкай рэвалюцыі ў Германію, іменна ў Кельн. Там выходзіла з 1 чэрвеня 1848 году па 19 мая 1849 году «Новая Рейнская газета»; галоўным рэдактарам быў Маркс. Перамогшая контррэвалюцыя спачатку аддала Маркса пад суд (апраудан 9 лютага 1849 году), а потым выслала з Германіі (16 мая 1849 году). Маркс адправіўся спачатку ў Парыж, быў выслан і алтуль пасъля дэмантрацыі 13 чэрвеня 1849 году і прыехаў у Лёндан, дзе і жыў да самай съмерці.

Умовы эмігранцкага жыцця, асабліва наглядна яскрава ўскрытыя перапіскай Маркса з Энгельсам былі вельмі цяжкімі. Гелечка праста душыла Маркса і яго сям'ю; толькі пастаяннае фінансавае падтрыманье Энгельса дала магчымасць Марксу скончыць «Капітал». Акрамя таго, перарабажаючыя вучэнні і плыні дробна-буржуазнага, чаогул непралетарскага сацыялізму прымушалі Маркса пастаянна да бязылітасной барацьбы, часам да адбівання самых шалёных і дзікіх асабістых нападкаў. Ухіляючыся ад эмігранцкіх гурткоў, Маркс у радзе гісторычных работ распрацоўваў сваю матэрыялістычную гісторию, прысьвечаваючы сілы, галоўным чынам, вывучэнню палітычнай эканомікі.

Эпоха ажыўлення дэмакратычных рухаў з канца пяцідзесятых і ў шасцідзесятых гадох зноў заклікала Маркса да практычнай дзейнасці. У 1864 годзе (28 верасня) быў аснован ў Лёндане славуты Інтэрнацыонал—«Міжнароднае таварыства рабочых». Маркс быў душой гэтага грамадзтва, аўтарам яго першай «Адозвы» і масы рэзалиций, заяў, маніфэстаў.

Узмоцненая праца ў Інтэрнацыонале і яшчэ больш узмоцненая тэарэтычныя заняткі канчаткова падарвалі здароўе Маркса. Ён працягваў сваю пераапрацоўку палітычнай эканоміі і сканчэнне «Капітала», зьбіраючы масу новых матар'ялаў і вывучаючы рад моваў (напрыклад, рускую), але скончыць «Капітал» не дала яму хвароба. 2 снежня 1881 году памёрла яго жонка. 14 сакавіка 1883 году Маркс ціха засніў навекі ў сваім крэсьле.

ючай рэвалюцыйнай сілай. Якой-бы жывой радасці не дастаўляла яму кожнае новае адкрыццё ў любой тэарэтычнай навуцы, аб практычным ужыванні якога пакуль яшчэ ня было і гутарі,—яго радасць была зусім іншай, калі справа ішла аб адкрыцці, якое неадкладна робіць рэвалюцыйнае ўзьдзеянне на прымесі, на гісторычнае разьвіццё наогул. Так, ён сачыў ва ўсіх падраствінніцах за разьвіццём адкрыццяў у галіне электротэхнікі, і ў апошні час, у прыватнасці, за адкрыццямі Марсэля Дэпра¹⁾.

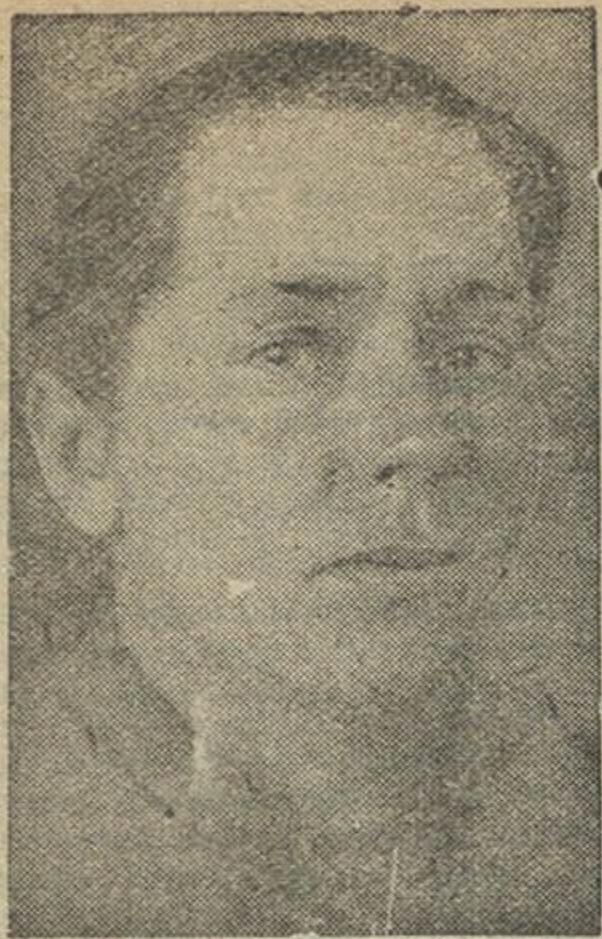
Бо Маркс быў перш за ёсё—рэвалюцыйнэр. Прымаць тым і іншым спосабам удзел у разбураныні капіталістычнага грамадзтва і створаных ім дзяржаўных устаноў, прымаць удзел у справе вызвалення сучаснага пралетарыяту, якому ён упяршыню даў усьведамленне яго ўласнага становіща і яго патрэбнасці, усьведамленне ўмоў яго вызвалення, вось што было ў сапраўднасці яго жыццёвым прызнаньнем. Яго стыхіяй была барацьба. І ён змагаўся з такім запалам, з такой упартасцю, з таким поспехам, як змагаюца нямногія.

Вось чаму Маркс быў чалавекам, якога больш за ёсё ненавідзелі і на якога хлусілі. Урады самадзяржаўныя і рэспубліканскія—высыпалі яго: буржуа-кансэрватыўныя і ўльтра-дэмакратычныя наперабой асыпалі яго хлускімі і пракляццямі. Ён адмятаў ёсё гэта як павуціну, не надаючы гэтаму ўвагі, адказваючы пры неабходнасці. І ён памёр, любімы, аплакваючы мільёнамі рэвалюцыйных таварышоў ва ўсёй Эўропе і Амерыцы, ад Сібірскіх капальняў да Каліфорніі, я съмела магу сказаць: у яго магло быць многа ворагаў, бадай ці быў хоць адзін асабісты вораг.

Ён памёр, але імя яго і справа перажывуць ётагодзі.

¹⁾ Дэпра Марсэль (1843—1918)—французскі вучоны, фізик, аўтар першых вопытаў перадачы энэргіі на адлегласць.

А Л Е Н И Н А

Кароль Алена

На вуліцы круціць завіруха.
Калі канцылярыі праўленія
калгасу імя Карла Маркса са-
браўся на тоўп калгасніц і кал-
гаснікаў.

Дзед Мікола патупвае валён-
камі, непакоіца:

— Ну, і завіруха-ж узынялася.
Вось і прысьпіла ёй акурат у
гэты час, калі Алена на зъезд
выпраўляецца... От, ліха яе матары,
якія сумёты надзымула...

— Не клапаціся, дзядуля, наша
Алена ў любы мароз не замерзне.
Баба яна—во!

— У Алены кроў гарачая, кал-
гасная кроў, што і казаць...

Дзед Мікола не супакойваўся:

— Яно-то праўда, але-ж ва-
лёнкі і новы кажух зусім не
пашкодзяць.

— Апранула Алена кажух,
надзела валёнкі ды яшчэ з га-
лешамі. Цэла будзе, чаго, дзя-
дуля, так устурбаваўся. І едзе
яна на куды-небудзь, а ў Мас-
кву—у нашу чырвоную сталіцу.

Алена, сабраўшыся ў дарогу,
вышла з калгаснай канцылярыі
разам з праўленцамі—сакратаром
парт'ячайкі тав. Трэгубавай, кал-
гаснікамі і калгасніцамі. За-
пражаны конь у добрыя сані
ужо хвілін дзесяць чакае.

Алена з усіх бакоў давалі
цвёрды наказ:

— Глядзі, Алена, усё запісвай...
Усё толкам ды папарадку. Пра
усё раскажаш потым...

— Ты, Пятроўна,—просілі ко-
нююхі,—адносна коняй паўажлі-
вей запіши. Напэўна пра коняй
будзе гаварыць тав. Будзённы.
Ён-жа спэц па конскай частцы.

Даяркі ў сваю чаргу прасілі

уважліва слухаць пра догляд
карой і асабліва цялят у іншых
калгасах.

І калі ўжо Алена ад'ехала з
поўкілёмэтра, дзед Мікола сха-
плюўся:

— Пятроўна, не забудзь і пра
кармушкі запісць.

Алена Пятроўна яшчэ раз
азірнулася і адказала калгасні-
кам і калгасніцам:

— Усё запішу і нічога не за-
буду.

Закрочыў хутка конь, заскры-
пелі палазы саней. Паехала Алена
на станцыю ў Слуцак, каб адтуль
паехаць у Менск, а потым на
зъезд у Москву. Сынег паваліў
вялікімі камякамі.

— Сёлета будзе ранняя вясна.

— Але, дзядуля, пойдзем рых-
таваць плугі.

* * *

Міналі дні.
Вечар апусціў сваё чорнае
крысьсё на беласінежныя кал-
гасныя палеткі. Ярка забліщчэў
агенчык у вокнах калгаснай
школы.

Калгасніцы і калгаснікі съпя-
шаліся на сход. Кожнаму хочаща
пастухаць, што скажа дэлегат
усесаюзнага зъезду калгаснікаў—
ударнікаў Кароль Алена.

Сакратар парт'ячайкі тав. Трэ-
губова адкрыла сход.

— Слова для справаўдачы мае
дэлегатка ўсесаюзнага зъезду
тав. Кароль Алена.

Цёпла сустрэлі калгаснікі
сваю дэлегатку. Алена Пятроўна
пачала:

— У Москве на вакзале нас
сустрэлі рабочыя, лепшыя ўдар-
нікі з прадпрыемстваў Дзяржын-
скага раёну. Пасадзілі нас на
аўтамабілі. Накармілі. Мыліся
мы ў лазні. Прышчапілі нам
воспу. У гасцініцы чыста, цёпла.
Адным словам, адчувалі мы сябе
нібы ў раі.

— Пачаўся зъезд. Зъезд адкрыў
тав. Кагановіч. І зусім тав. Ка-
гановіч не падобен, якіго бачыла
на партрэтах.

— Ён пагаліўся ды падстрыгся
да зъезду—вось ты і не пазнала
тamu—жартавалі хлопцы.

— Расказваў нам тав. Кагановіч
куды наша дзяржава гроши вы-
даткоўвае, якія пабудованы фаб-
рыкі, заводы, колькі наша краіна
вырабляе машын і якіх.

Раней нам даводзілася прыво-

зіць з-за мяжы складаныя машы-
ны, а цяпер мы самы вырабляем
на сваіх фабрыках і заводах
аўтомабілі, трактары, розныя ма-
шыны. А каб капіталісты нам не
перашкодзілі будаваць фабрыкі
і калгасы, то мы вырабляем
аэрапляны, танкі (усё гэта я ба-
чыла сваімі вачыма). Тав. Кага-
новіч сказаў, што да будзёнускай
кавалерыі мы яшчэ дадалі „кава-
лерью“ лётаючую, поўзающую,
плывающую і нырающую. Ёсьць у
нас такія машыны, якія поўзаюць,
ныраюць і лётаюць.

— Вось здорава,—зъдзіўлася
Пуцэйка Маланія.

— Так, так—расказвае Алена.—
Тав. Кагановіч сказаў, што калі
капіталісты захочуць вайны, то на
іх аэрапляны мы пусцім свае
аэрапланы, на іх танкі—свае танкі,
на іх бранявікі—свае савецкія
брэнявікі...

— Ты вось, Пятроўна, расскажи
нам, што Кагановіч сказаў пра
пакт?—запытаўся калгаснік Кун-
тыш.

— Так і сказаў: пакт—гэта зна-
чыць ня лезь на нашу зямлю, мы
на тваю не палезем, палезце на
нашу—у морду дамо.

— Здорава сказана. Моцна ска-
зана. Так і трэба,—падказвае бры-
гадзір Герасімовіч Казімер.

— Былі мы ў маўзале, дзеля-
жыць тав. Ленін.

— І Леніна бачыла?—задае пы-
танье калгасніца Чарняк.

— Бачыла Ўладзімера Ільліча
Леніна. Ляжыць ён... Такі просты
чалавек, рыжанькі, з лысінай...
Вялікі быч чалавек наш Уладзі-
мер Ільліч Ленін.

— А яшчэ бачыла я тав. Сталіна. І гаварыў ён так хораша,
ясна і аразумела. Наш любы і
дарагі Сталін. Гаварыў ён пратое,
што далі калгасы сялянству, гава-
рыў пра недахопы, якія яшчэ
ёсьць у калгасах і як іх зьні-
шчыць гэтыя недахопы.

— Дысцыпліна, таварышы,—
гэта ўсё,—заклікае Алена.—Тре-
ба коняй даглядаць добра, на-
сеньне ачысьціць, плян работы
скласыці. Арганізаваць спаборніц-
тва брыгады з брыгадай, калгасні-
ка з калгаснікам. Трэба выг-
наць з калгасу кулакоў, гультаў і
зладзеў.

— А скажы, Алена,—пытаўся
конюх Дзымітраў,—што там пра
коняй гаварылі?

С П Р А В А З Д А Ч А

— Скажу і пра коняй. І тав. Кагановіч, Варашылаў і Будзёны многа гаварылі пра каня. Аб кані павінны клапаціца ня толькі конюхі, але ўсе калгасынікі і калгасыніцы. А вось у нашым калгасе коняй здалі конюхам і лічаць, што аб іх толькі конюхі павінны клапаціца.

— Правільна, Алена, кажаш.

— Я яшчэ хачу сказаць пра тое, што тав. Сталін казаў пра нашых жанчын—калгасыніц. Тав. Сталін гаварыў, што яшчэ ў некаторых наших калгасах неда-ацэньваюць жанчыну і падчас пасьмейваюцца з яе. Правільна сказаў. Такая справа ёсьць і ў нашым калгасе. А жанчына ў калгасе, як сказаў тав. Сталін,—вялікая сіла. Яшчэ гаварыў тав. Сталін пра карову. Некаторыя жанчыны з-за каровы ў калгас ня ішлі. Гэта непараразумеинне ціпер ліквідавана. І ў бліжэйшы год-два кожны калгасынік будзе мець сваю карову,—так сказаў тав. Сталін.

Без калгасу жанчына будзе жыць у няроўнасці з мужчынай. А ў калгасе яна раўня мужчыне. Вось і нам у калгасе здорава да-памагаюць ясьлі. Жанчыне трэба гэта цвёрда памятаць і берагчы калгас як сваё вока. Вазьмече для прыкладу мяне, Алену Кароль.

Была я раней бяднячка. Праца-вала доўгі час на кулакоў. Ня ведала спакою ні ўдзень, ні ўночы. Абыходзіла я ўсё туркі—баркі, каб зарабіць дзе небудзь калей-ку. Уступіла я ў калгас, дык адыйшлі ў мяне тыя гузы, што павырасталі на руках ад работы ў кулакоў. Будучы на аднаасоб-най гаспадарцы, я не магла пра-карміць і аднаго дзіцяці. А цяпер я маю троє. Усе абутия, апранутыя. Сама я добра апранута. Маю валёнкі, чаравікі, галёшы. А быў час, што і пары лапцей я не магла купіць, хадзіла босай. Нам жанчынам трэба моцна трыва-міца за калгас рукамі і ногамі. Трэба працеваць добрасумленна. Вось я, ня гледзячы на тое, што хварэла крыху і маю троє малых дзіцяці, а ўсё-ж выпрацавала 210 працадзён. А ў нас ёсьць і такія калгасыніцы, якія і 50 працадзён не выпрацавалі. Гэта ня праца.

— Правільна кажаш, Алена,—загаманілі калгасыніцы ва ўсіх куткох.

Толкам і ўсё па парадку рас-казвала Алена пра зъезд калгасы-нікаў-ударнікаў. Звыш паўсотні пытаніньня задалі Алене калгасы-нікі і калгасыніцы.

Пачаліся спрэчкі. Першае сло-ва ўзяў брыгадзір палявод тав. Герасімовіч.

— Я былы батрак. Нічога ня меў. Блукаў са сваёй жонкай па белым съвеце. А цяпер я маю ўсё: хлеб, сала, маю карову. Гадую дзяцей, вучу іх. Што мне яшчэ больш трэба. Правільна сказаў наш Сталін, што нам застаецца толькі сумленна пра-цаваць і мы будзем заможнымі. Дзяржава наша будзе багатай і мы жыць будзем яшчэ лепш.

Шмат выступала калгасынікаў і калгасыніц па справаздачы Алены. Усе яны гаварылі, як-бы лепш падрыхтавацца і правесці веснавую сяўбу ў колгасе.

Па справаздачы вынесена каро-ценккая, але практычная пастано-ва: ухваліць пастановы ўсеса-юзнага зъезду калгасынікаў-удар-нікаў, усім калгасынікам і кал-гасыніцам змаганца за ажыцця-льне гэтых пастаноў. Тут-же на сходзе выклікалі адзін аднаго на сацспаборніцтва. Сход пры-няў пастанову выклікаць на соц-спаборніцтва па лепшай падрых-тоўцы і правядзеніі веснавой сяўбы калгасынікаў колгасу імя 1 мая, Слуцкага сельсавету.

Позна скончыўся сход. Калгасы-нікі і калгасыніцы атрымалі моц-ную зарадку.

Гарбуноў Цім.
Калгас імя Карла Маркса,
Ленінскага сельсавету,
Слуцкага раёну.

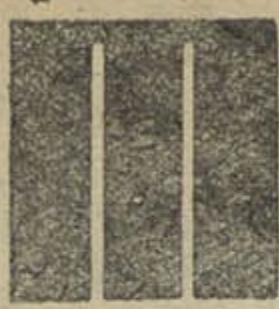
„Што датычыцца самых калгасыніц, то яны павінны памятаць аб сіле і значэнні калгасаў для жанчын, павінны памятаць, што толькі ў калгасе маюць яны магчымасць стаць на роўную ногу з мужчынай. Без калга-саў—ніроўнасць, у калгасах—роўнасць правой“ (Сталін).

Узнагарода ордэнам Саюзу ССР.

Масква, 8. Прэзыдыум Цэнтральнага Выканаўчага Камітэту Саюзу ССР пастановіў у сувязі з 20-годзьдзем міжнароднага камуністычнага дня 8 сакавіка ўзнагародзіць ордэном „Працоўнага Чырвонага Сцягу Саюзу ССР“ за ўдарную працу па камуністычным выхаваньні жаночых пролетарскіх мас часопіс „Рабочіца“.

За выдатную самадданую работу ў галіне камуністычнай асьветы работніц і сялянак узнагародзіць „Ордэнам Леніна“ тав. Арцюхіну Аляксандру Васільлеўну, Варэнцову Вольгу Афанаасеўну, Гопнэр Серафіму Ільінічну, Крупскую Надзежду Констанцінаўну, Клару Цэткін, Калантай Аляксандру Міхайлаўну, Калыгіну Гану Сямёнаўну, Мэйраву Варвару Акімаўну, Мікалаеву Клаудзю Дзімітрыеўну, Сымідовіч Софію Мікалаеўну, Ульянаву Мар’ю Ільінічну.

Акрамя гэтага за самадданую работу ўзнагароджан срэднам „Працоўнага Чырво-нага Сцягу Саюзу ССР“ рад лепшых перадавых ударніц заводаў, фабрык і калгасаў.

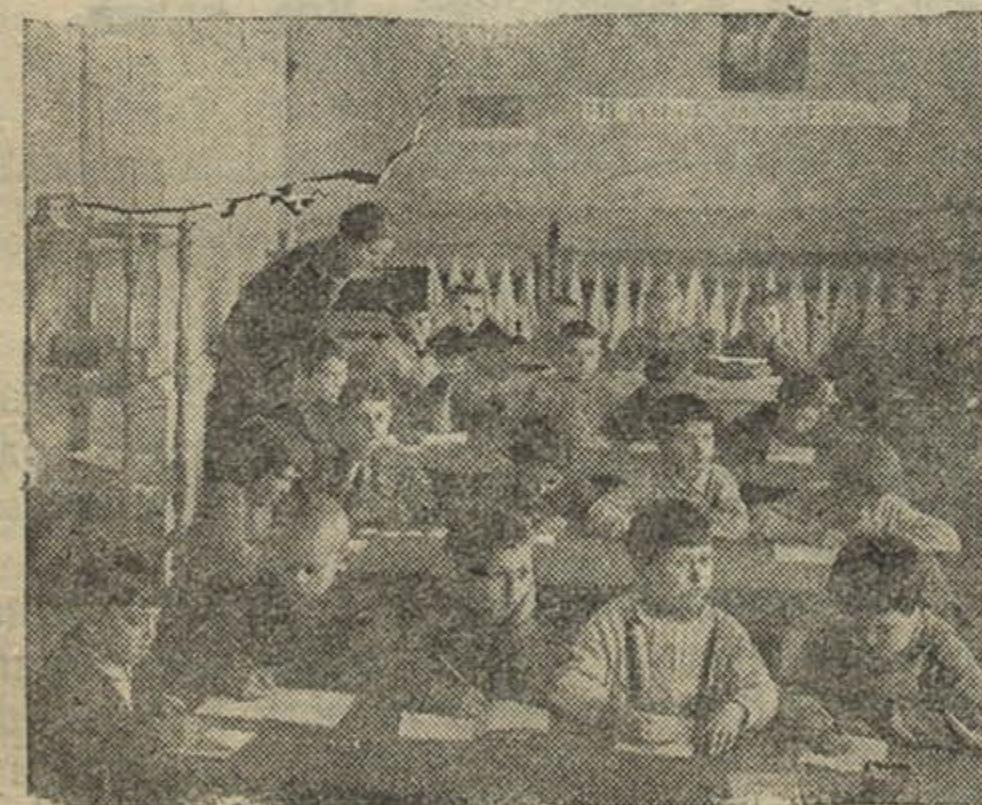
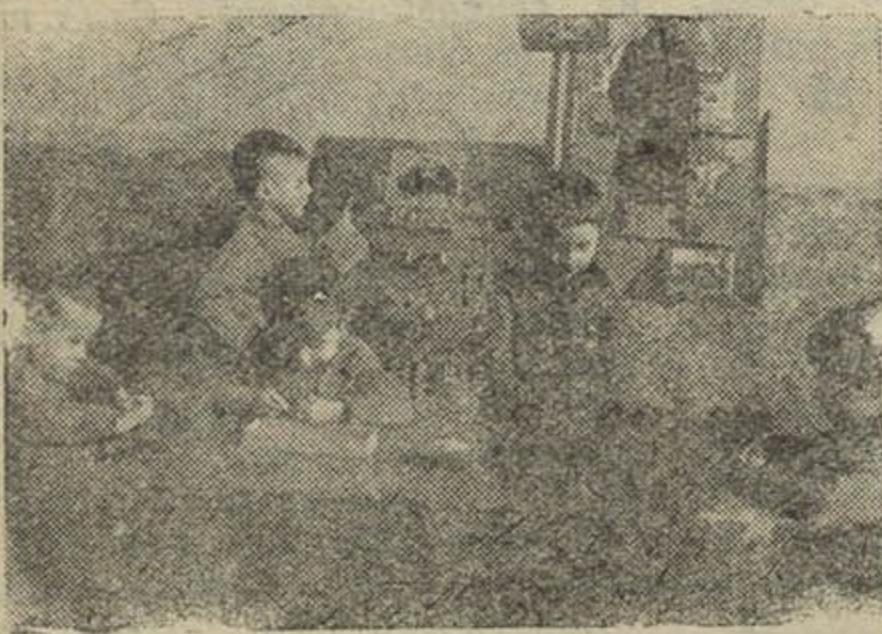
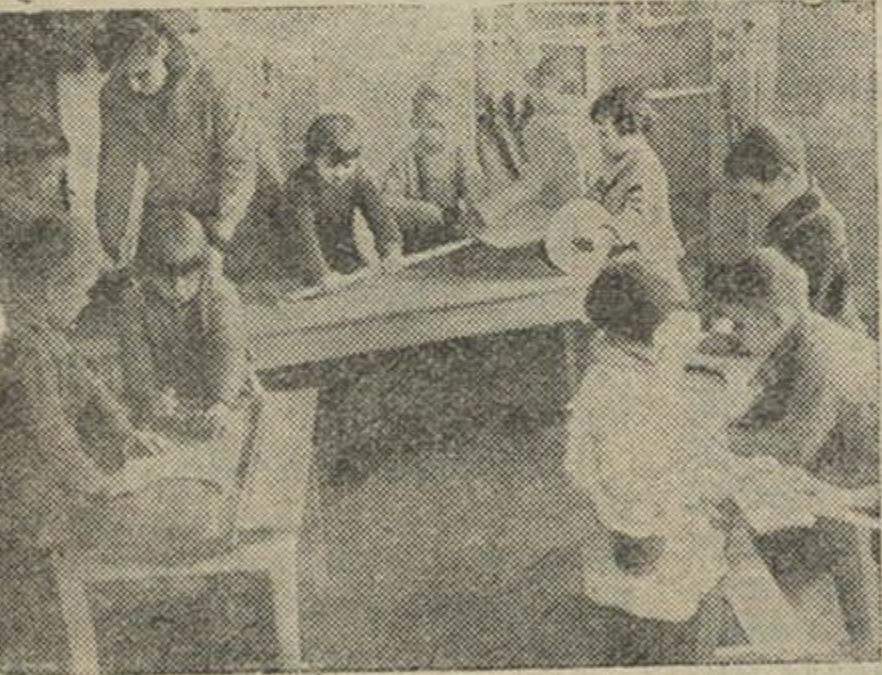

ам

Усе пасеце

БАЛЬШАВІЦКАЯ ЗЬМЕНА

Фото С. Грына

1) Дзеці будуюць кулямёт

2) Працујуць у швейным кутку

3) Заняткі 0^а групі

Дзіцячы сад і юсім'я адзінм фронтам за падрыхтоўку камуністычнай месцы — гавораць літаратуры з дошкі пры ўваходзе ў дзіцячы сад. І сапраўды, і эта ня голыя слова і літары, тут куецца наша будучыня — камуністычная зъмена.

Дзіцячы сад абслугоўвае швейную фабрыку 8 сакавіка і Эльвод. Пры ўваходзе ў сад адразу кідаецца ў очы жыцьця-радаснасць, жавасць і самазадоленасць дзеці, якія заняты больш вучобай, вучачца чытаць, пісаць, лічыць. І з дзіцячага саду выпускаюць ужо пісменных дзяцей.

Вельмі любіць дзетвара гульні, музыку. Тому самымі шчаслівымі гадзінамі для іх бываюць гэтыя. Голосна распіявоючы ў такт музыцы, яны, здаецца-б, тупалі цэлы дзень, каб ім дазволілі.

Разам з гэтым тут выховаюцца звычкі калектывізму, дапамогі адзін аднаму, інтэрнацыонализму. Тут ужо не пачуеш антысеміцкіх ці іншых выказак.

У адным з пакояў дзіцячага саду, у куточку акуратнасцю складзены будаўнічыя матар'ялы. З іх 6—7-гадовыя дзеці будуюць фабрыкі, заводы, аўтамабілі, кулямёты. Яны тут вучачца гумакі, працаўца.

А вось далей швейны куток, дзе ня з меншай акуратнасцю складзены розныя прылады, ніткі, іголкі, гузікі, ласкункі. Тут дзеці могуць прышыць сабе гузікі, палажыць латачку, вядома, з дапамогай кіраўніцы.

Ня менш цікава праца дзяцей у кутку прыроды, дзе яны самі гадуюць рыбак, чарвячкоў, расьлінкі. Самі за імі сочакі, кормяць, даглядаюць, таксама з дапамогай кіраў-

нікі. Сад прывучае дзяцей да акуратных, беражлівых адносін да сацыялістычнай месцы. Варта зазірнуць у пуню, дзе знаходзіца гаспадарка саду: трусы, кабаны, складзены лапаткі, мётлы, прыгатаваныя да пасення. (Сад мае свой гарод і фруктовы сад, дзе дзеці гуляюць улетку. Усё гэта захоўваецца ў належным парадаку і чыстаце.

У дзіцячым садзе некалькі груп, самая большая група «О». Тут ужо дзеці заняты больш вучобай, вучачца чытаць, пісаць, лічыць. І з дзіцячага саду выпускаюць ужо пісменных дзяцей.

Шмат навыкаў, зарадкі для будучага жыцьця — змагання, дзе дзецям сад. Перш за ўсё тут даюцца працоўныя навыкі.

Разам з гэтым тут выховаюцца звычкі калектывізму, дапамогі адзін аднаму, інтэрнацыонализму. Тут ужо не пачуеш антысеміцкіх ці іншых выказак.

Катанье дзетак з горкі

Шмат часу дзеці праводзяць на вольным паветры. Пабудавана спэцыяльная горка для кігуланчыя, дзе дзетвара ў арганізаваным парадаку з вясёлымі крыкімі і пачырванелымі тварычкамі коўззацца. Харчуцца тут дзеці 4 разы ў дзень.

А палове дзвятай — сьнеданыне, у 12—абед, а палове чацвертай — падвячорак і а 7½ — вячэра. Аб якасці харчавання каха меню.

Вось хоць-бы на першае сакавіка. Сьнеданыне — хлеб з маслам з салодкай гарбатай. Абед — бульбяны суп з салам, грэчневая каша з малаком. Падвячорак — хлеб з павідлам з салодкай гарбатай, вячэра — грэчневая каша з малаком.

4-га — сьнеданыне — бульбяны суп з маслам, абед — пярловы малочны суп, бульбяная каша, гуляш з цялячыны. Падвячорак — хлеб з павідлам з гарбатай, вячэра — бульбяная каша з малаком. Яшчэ ёсьць сьнеданыні з сырэм, абеды

Загадчыца дзетсаду т. Пакроўская Менск.

з мясам і інш. Наладжа-на мэдычнае абслугоў-ванье. Кожную пяціднёвку доктар аглядае дзяцей, існуюць аптэчкі.

Добрасумленна, аддана сваёй справе, накіраванай на тое, каб выка-наць сапраўды бальшавіцкую зъмену, працуе тут абслугоўваючы персанал. Баярская Ніна і Цвірко Зоя — перадавікі ў гэтай справе. Добра працуе кухарка Коньш Паша і прыбральщица Невяроўская.

Нельга не адзначыць баявой работы самой загадчыцы ясьляй т. Пакроўской Аўгэніі, якая, здаецца, жыве гэтым дзіцячым калектывам і з замілаваньнем расказвае пра яго працу, а таксама мэтадыста-ударніцы тав. Кільчэўскай Веры.

Сад гэты заслугоўвае ўвагі, ён дае поўную магчымасць работніцы працаўца на прадпрыемстве, прымаець удзел у грамадзкай працы. Некаторыя дзеці і днучоўці і начуюць у садзе і на вони хоць-бы іх іхаты. І гэта ўсё ў сярэднім каштуе якіх-небудзь 5—6 руб. за дзіця ў месеці.

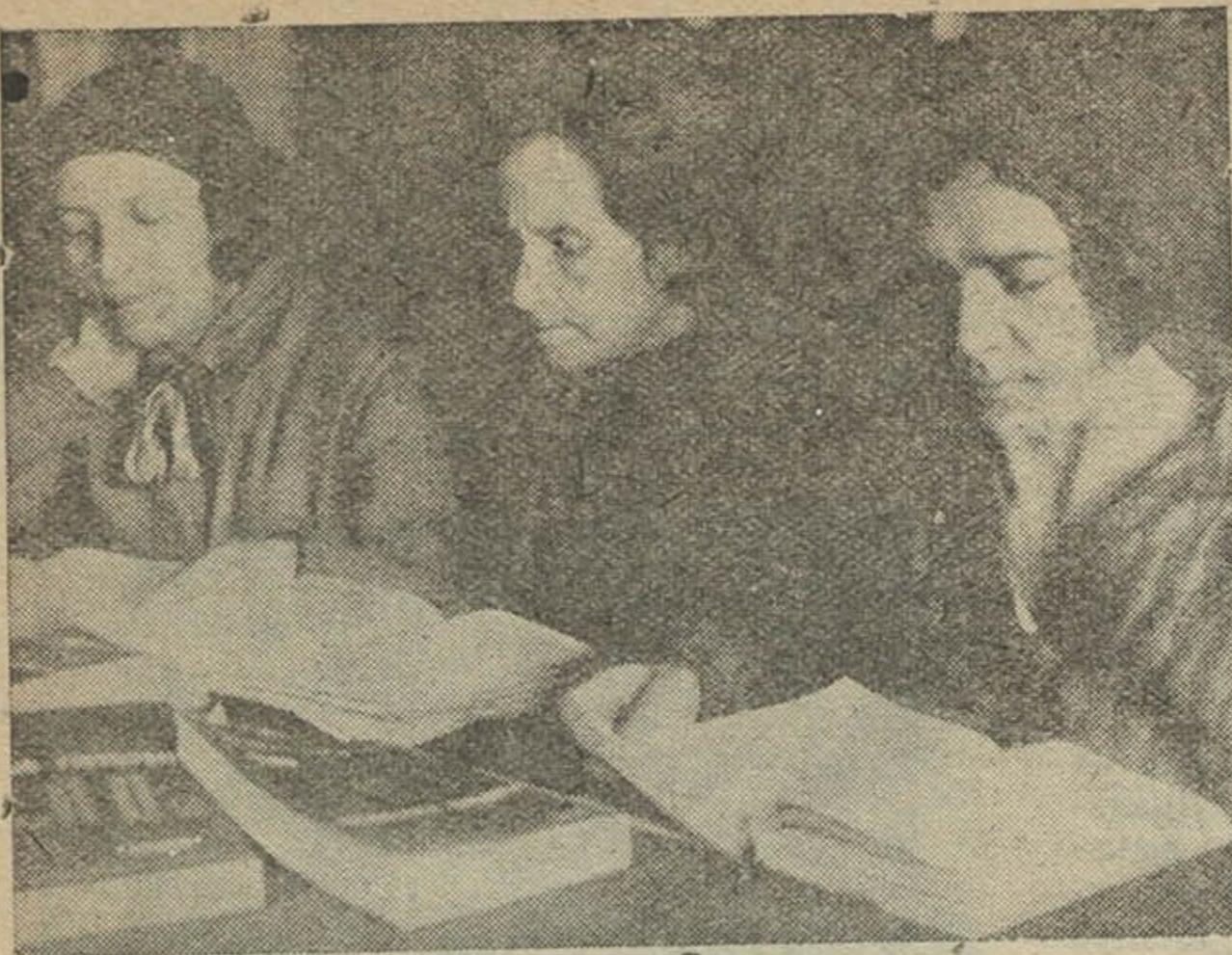
Трэба і ў далейшым пажадаць саду больш плённай працы ў выка-наўні ганаровай зада-чы — падрыхтоўкі кадраў, вартых нашай эпохі.

Менскі Гарана павінен ўлічыць добрыя вопыты работы гэтага дзіцячага саду і перанесьці яго ў іншыя сады гораду.

«Сапраўднае вызваленне жанчыны, сапраўдны камунізм пачынаецца толькі там і тады, дзе і калі пачынаецца масавая барацьба, кіруемая пралетарыятам, які ўладае дзяржавай уладай, супроты гэтай дробнай хатній гаспадаркі, або вярней — масавая перабудова яе ў буйную сацыялістычную гаспадарку» (Ленін).

1) Гуляні ў Чырвоную армію
2) Мёртвая гадзіна ў садзе
3) Дзеці падмітаюць сцежкі

Палітвучоба на швейнай фабрыцы Кастрычнік (Менск)

Павысіць якасьць

палітычнай узброенасці

кожнай делегаткі,

кожнай работніцы

і калгасьніцы

РАЙНЯЦЦА ПА ЛЕПШЫХ УДАРНІЦАХ ВУЧОБЫ

З усяго ліку рабочых на мескай фабрыцы „Кастрычнік“ налічваецца 73,8 проц. жанчын. Амаль усе яны займаюцца ў партшколах, кандыдацкіх гурткох і вячэрніх рабфаках. Яны вельмі зацікаўлены палітвучобай, бо добра зразумелі неабходнасць узъяняцца свайго палітычнага ўзроўню. Таму наведваньне заняткаў і пасыпаховасць вельмі добрыя. Работніцы, як і на фабрыцы, каля варштатаў, паказваюць добрыя ўзоры ў вучобе.

Вось некалькі лепшых ударніц па марксыцка-ленинскай вучобе. Тав. Зысман на фабрыцы працуе з 1920 году. Паказала сябе, як лепшая ударніца. Яна брыгадзір гаспадарча-разрахунковай брыгады, у якой систэматычна правыконваеца прамфінлян.

Тав. Зысман добра займаецца ў саўпартшколе.

Тав. Гірнэ—лепшая ўдарніца. За чатыры гады работы на фабрыцы ня мела ніводнага прагулу і спазыненія. Тав. Гірнэ—лепшая студэнтка вячэрняга рабфаку.

Тав. Лаўрэнціна—на фабрыцы працуе з 1928 г. Спачатку яна была прыбіральшчыцай, а зараз працуе на апэрацыі ў істужцы. Яна лепшая ўдарніца, ня мае прагулу і спазыненія. Такая-ж добрая ўдарніца яна і на вучобе ў саўпартшколе.

Ёсьць яшчэ цэлы рад работніц, якія актыўна займаюцца палітвучобай. Гэта тав. Мілер, Манусевіч, Кузьнец, Матусевіч, Эрэнбург і рад іншых.

Пры фабрыцы ёсьць яшчэ кандыдацкія гурткі, якія займаюцца

кожную пяціднёўку. Работніцы ня дрэни наведваюць гэтыя гурткі. У агітацыйным калектыве таксама працуе значная колькасьць жанчын.

Але побач з гэтымі дасягненнямі трэба адзначыць, што ёсьць, праўда, нязначная частка работніц, якія зусім не ахоплены палітвучобай. Загадчыца культпропаганды парткалектыву тав. Ліпковіч тлумачыць гэта тым, што, бачыце, гэта „сямейныя“, а таму ў іх німа часу вучыцца. Зразумела, што гэта не апраўданье. Тым больш ёсьць факты, што яя цікавяцца палітвучобай і некоторыя ня сямейныя работніцы, напрыклад, тав. Гуда, Баравік і інш. Задача парткалектыву разгорнутай масавай работай сярод работніц дабіцца стопрацэнтиага ахопу іх палітвучобай

Яўх. Гаварушка

АХАПІЦЬ УСІХ РАБОТНІЦ ПАЛІТВУЧОБАЙ

На Менскай шчотачнай фабрыцы імя Крупской працуе 855 работніц. Аднак нязначная частка іх ахоплена палітвучобай. У кандыдацкіх гурткох таксама мала займаецца жанчын.

Саўпартшколу наведвае ўсяго 15 работніц. Лікбезам і школай малапісменных ахоплена 30 работніц. У вячэрнім рабфаку вучачца трох, у вячэрнім КІЖ'ы таксама—3.

Гэта сьведчыць аб тым, што палітвучоба на фабрыцы кепска

наладжана. Большасць работніц палітычна непадрыхтаваны, яны павінны быць уцягнуты ў палітвучобу. Але відаць, што парткалектыв зусім мала ўдзяліле ўвагі гэтаму пытанню. Жанарганізатор тав. Янушэўская таксама мала цікавіцца гэтым. Яна як сълед не правяла масавай работы, каб уцягнуць работніц у справу ліквідацыі свай

Німа належнага ўліку колькі работніц ахоплена палітвучобай і як яны наведваюць палітзяняткі.

Парткалектыв і прафсаюзныя арганізацыі фабрыкі павінны прыняць меры, каб усе работніцы былі уцягнуты ў палітвучобу, каб усе малапісменныя і няпісменныя работніцы ауладалі асноўнымі ведамі.

Я. Г.

Маркс-Ленін-Сталін аб жаночай працы

З першых кроакаў разьвіцця капиталістычнага спосабу вытворчасці капиталістаў ужо цікавіла адно, каб мець больш танейшых рабочых рук, для таго, каб мець больш прыбытку для накаплення сабе капиталу. Увядзенне ў другой палове 17 стагодзьдзя мыны замест ручной працы дало магчымасць капиталістам скарыстоўваць малакваліфікаваную працу жанчын і дзяцей і адкрываць новыя краіны эксплатацыі.

„Паколькі мыны робяць мускульную сілу лішній, яны становяцца сродкам для таго, каб дастасоўваць рабочых бяз мускульнай сілы, або са слабым фізичным разьвіццем, але з больш гібкімі членамі. Таму жаночая і дзіцячая праца былі першым словам капиталістычнага ўжывання мыны” (Маркс, Капітал, том першы, стар. 373).

„Чым менш спрытнасці патрабуе ручная праца, г. зн. чым больш разьвіваецца сучасная прамысловасць, тым больш мужчынская праца выцісненіца жаночай і дзіцячай” („Камуністычны маніфэст”, стар. 24).

Праца жанчын, якія былі згодны працеваць у самых цяжкіх умовах з-за голаду і галечы за любую аплату, пачала выцісніць працу мужчын. Жаночая праца, як больш танвая, становіцца сродкам павялічэння капиталістычнага прыбытку і сродкам націску на зарплату ўсёй рабочай клясы. Умовы жаночай працы ў капиталістычнай прамысловасці заўсёды былі надта цяжкія.

Умовы працы ў сучаснай прамысловасці—драпежніцкія адносіны да рабочай сілы, доўгі і цяжкі працоўны дзень, адсутнасць неабходнага адпачынку, ніzkі ўзровень жыцця, антыгігіенічныя абставіны фабрычных памяшканьняў прамысловага гораду—усё гэта пагубна адбіваецца на здароўі рабочай клясы і ў асаблівасці на жанчынах-работніцах”. Аб гэтым пісаў Энгельс.

Але пасля такай эксплатацыі з боку фабрыканта работніца павінна выконваць працу хатній гаспадыні—гатаваць, мыць, ніньчыць дзяцей і г. д. Такім чынам работніца капиталістычных краін знаходзіцца пад падвойным прыгнечаннем. У сучасны момант, асабліва за апошнія гады, у суязі з сусъветным эканамічным крызісам умовы працы ўсёй рабочай клясы і ў асаблівасці работніц надзвычай пагоршыліся: падаўжэнне рабочага дня, асабліва там, дзе працуе жанчына, як адна з мер капиталістычнай рэционалізацыі, інтэсифікацыі працы, павялічваеца розніца ў зарплаце паміж мужчынай і жанчынай; напрыклад, у хэмічнай прамысловасці ў Германіі жанчына атрымлівае 55 проц. зарплаты мужчын.

Прадпрыемцы тлумачаць больш ніzkую аплату жаночай працы тым, што жаночая рабочая сіла менш каштоўна, чым мужчынская.

Побач з гэтым вялізарнае беспрацоўе капиталістычных краін цяжка адбіваецца на працоўных жанчынах. Крызіс пацягнуў за сабой у першую чаргу масавыя звольненія замужніх работніц. Вялікая армія беспрацоўных жанчын пастаўлена яшчэ ў горшыя ўмовы чым беспрацоўныя мужчыны, бо ні ў аднай капиталістычнай краіне ня існуе аднолькавай дапамогі па беспрацоўі рабо-

чаму і работніцы. Забаронена права на страхаванне. Бязылітасная эксплатацыя жаночай працы, якая ўзмацняеца ў суязі з эканамічным крызісам і агульным наступленьнем капиталістаў на жыццёвы ўзровень рабочай клясы, штурхае работніцу на барацьбу супроты прадпрыемцаў капиталістычнай дзяржавы. Перадавыя работніцы вызываюцца з-пад уплыву сацыял-фашысцкіх ілюзій адносна магчымасці палягчэння свайго становішча пры існаванні капиталістычнага ладу, яны ўсё больш становяцца пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі ў рады рэвалюцыйнага пралетарыяту, змагаючыся супроты капиталістычнай систэмы.

Як-жа жыве і змагаеца за сваю лепшую будучыню работніца Савецкага саюзу.

„Ні адна демакратычная партыя ў сівеце, ні ў аднай з найбольш перадавых буржуазных рэспублік за дзесяткі гадоў не зрабіла, у гэтых адносінах, і сotай часткі таго, што мы зрабілі за першы год нашай улады” (Ленін, 24 том, 3-е выд., стар. 343).

З першых дзён Кастрычніцкай рэвалюцыі савецкае законадаўства да канса вызваліла жанчыну і праводзіць поўнае роўнапраўе жанчыны і мужчыны ва ўсіх галінах палітычнага і грамадзянскага права. Жанчына карыстаецца ў сям'і, на фабрыцы і ўсюды тымі-ж правамі, як і мужчына. Асновай такога роўнапраўя зьяўляецца ўздел працоўнай жанчыны ў працэсе грамадзкой арганізацыі сацыялістычнага прадпрыемства і атрыманьня за працоўную працу з мужчынай, працоўную зарплату.

„Для поўнага вызвалення жанчыны і для сапраўднай роўнасці яе з мужчынай, патрэбна, каб была грамадзкая гаспадарка і быў уздел жанчыны ў агульнай прадукцыйнай працы, тады жанчына будзе займаць такое-ж становішча як і мужчына” (Ленін, новае выданье, стар. 469).

З самага пачатку свайго існавання савецкая ўлада не абмякоўвалася правядзеннем у жыццё фармальных мерапрыемстваў у забесьпячэнні роўнапраўя жанчыны, яна стала на шлях вызвалення яе ад цяжкасцій устарэлай непрадукцыйнай хатнай гаспадаркі. Створаны сотні дамоў камун, грамадзкіх сталовак, пральняй, фабрык-кухняй і цэлая сетка дзіцячых установ. Шырока адчынены дэльверы навукі для яе, адкрыты лікпункты, дзе работніца ліквідуе сваю няпісменнасць, адкрыты сотні тысяч школ, тэхнікуму, ВНУ, ВТНУ, дзе работніца мае магчымасць вучыцца нароўні з мужчынай. Створана ўсё тое, што дае магчымасць работніцы і калгасыніцы скінуць ланцугі старога быту і будаваць разам з усёй рабочай клясай новы быт, быт сацыялістычнага грамадзтва.

Даб'емся яшчэ большых посьпехаў у справе выхавання жаночых пралетарскіх мас у духу барацьбы за поўную перамогу сацыялізму, у духу выканання вялікіх наказаў нашага настаўніка Леніна” (Сталін).

„Жаночае пытанне ў калгасах—вялікае пытанне... Жанчыны ў калгасах—вялікая сіла. Трымаць гэту сілу пад спудам, значыць дапусціць злачынства. Наш абавязак заключаецца ў тым, каб высоўваць наперад жанчын у калгасах і пусціць гэту сілу ў справу” (Сталін).

„Жанчына ў калгасах—вялікая сіла“ (Сталін)

Усебеларускі зъезд калгасьнікаў-ударнікаў сустрэнем поўнай падрыхтоўкай да першай бальшавіцкай вясны другой пяцігодкі

ТАК ПРАЦАВАЦЬ НЕЛЬГА

У калгасе „Кастрычніцкая рэвалюцыя“, Ратамская сельсавету культмасавая праца сярод працоўных жанчын зусім адсутнічае. Дэлегацкія сходы існуюць на паперы, кіраўнікамі не забясьпечаны, калі мы запыталі ў сакратара ячэйкі чаму ў вас не працуець дэлегацкія сходы, то ён адказаў: „я ня ведаю—запытайтесь ў жанорга“, а ці распрацавалі вы прамову тав. Сталіна на зъездзе калгасьнікаў-ударнікаў з калгасьніцамі, то ён адказаў яшчэ лепш: „яны народ пісьменны і самі прачытаюць“. Вось як разумее разгортванье палітмасавай работы сярод працоўных жанчын сакратар ячэйкі, які апартуністычна адносіцца да гэтага важнейшага вучастку партработы. Гэта ў той час, калі патрабаваны калгасьніц значна ўзрасьлі. Шмат ёсьць ударніц у калгасе „Кастрычніцкая рэвалюцыя“, якія па-сапраўднаму змагаюцца за пабудову сацыялізму, за разьвіцьцё жывёлагадоўлі. Ударніца-калгасьніца Мітрафана Адэля працуе на МТФ, выпрацавала 402 працадні, ня гледзячы на тое, што мае малых дзяцей, Пракаповіч, Макарэвіч Зося, лепшыя ударніцы па долях за стадам і многа іншыя. Але из жаль з ударніцамі палітмасавай работы не праводзіцца. Жанорг тав. Вашкевіч ня ведае іх і з-за адсутнасці масавай работы большая колькасць жанчын зусім ня выхолдзіць на працу. А старшыня калгасу разважае так: „ім цяпер німа чаго рабіць“, забываючы аб tym, што вясна зусім на насу.

Партиячэйцы, сельсавету і праўленню калгасу трэба зараз-жа перабудаваць сваю працу і мабілізаваць працоўных жанчын на паспяховую падрыхтоўку да трэцяй бальшавіцкай вясны першага году другой пяцігодкі, дабіцца 100 проц. выхаду іх на працу.

Аса.

Менскі раён.

ГАТОВЫ СЕЯЦЬ

Наш калгас „Чырвоны кастрычнік“ (Мікалаеўскі сельсавет, Віцебскі раён), ужо гатоў выйсьці на сеў. Насенне ўсё засыпаны і адсартавана, захоўваецца ў сухім добрым выглядзе. Інвэнтар поўнасцю адрамантаваны, калёсы, плугі, бароны, зброя, коні добра даглядаюцца старэйшым

конюхам, рыхтуюцца да працы. 5 сакавіка ў нас быў пробны выезд у поле. Камісія з партячэйкі і сельсавету признала нас упаўнегатовымі сеяць хоць сеньня.

Калгасьніца.

Віцебскі раён.

УДАРНІЦА КОНЮХ—ГРЫНЧУК

Праўленне калгасу „Кастрычніцкая рэвалюцыя“ забыла, што кароткі час застаўся да выхаду ў поле і што да гэтага трэба рыхтаваць каня. Коні тут знаходзіліся ў надта кепскім выглядзе. Худыя стаялі ў халодных памяшканьях, панавала абязьлічка. Зараз за гэту справу ўзяліся калгасьніцы. Прата пайшла. Так у брыгадзе Надбор’е конюхам працуе калгасьніца Грынчук, якая атрымала конскае пагалоўе

ў такім выглядзе, што яно зусім не ўставала, не падлася па некалькі дзён і г. д., але ў самы кароткі час Грынчук дабілася добрая выглядзу коняй. Грынчук добра даглядае сваё конскае пагалоўе, беражэ яго як сваё вока. Грынчук ударніца, мае каля 400 працадзён і зараз сумленна працуе конюхом.

Канюхі раўняйцеся па т. Грынчук.

Менскі раён.

А.

КУЛАКОЎ—ВОН З КАЛГАСУ

У калгасе „Кастрычніцкая рэвалюцыя“, Ратамская сельсавету насенне да гэтага часу засыпаны вя поўнасцю, страхавыя фонды не адлічаны, насенне неадсартавана. Калі паглядзіш на лічбы, то як быццам ёсьць лішкі асобных культур, а на справе гэта ня лішкі, таму што насенне вельмі засымечана і патрабуе неабходнага сартавання, як пшаніца таксама і гарох.

Насенне раскідана па вучастках. У членаў праўлення, у старшыні, у брыгадзіра Куракевіча і інш. існуе думка: „што праз трывер пускаць зусім німа патрэбы, бо будзе вялікі адыход, а ў нас і так насенне не хапае“.

А з аховай насення справа абстайць яшчэ горш. У Ратамской брыгадзе, ня гледзячы на тое, што там самае лепшае насенне і адсартавана і засыпаны поўнасцю, але хто ахоўвае— праўленне калгасу ня ведае. Калі запыталі ў загадчыка гаспа-

даркі, хто вартаўнік, то ён кажа „выбачце, я нават і ня ведаю“.

А ў брыгадзе Струх ахоўвае насенне даўка кулака—Бразінская, якая да ўступлення ў калгас мела 24 га зямлі, 5 кароў, 3 кані, цвёрдазаданыца, эксплётавала чужую працу, а зараз ахоўвае сацыялістычнае дабро. Пачэсная пасада.

Чаму гэта так здарылася? Таму, што ў праўленні калгасу сядзеў кулак-эксплётатар, сын лішэнца Шыманскі. Шыманскі ціхай сапай праводзіў шкодную работу ў калгасе, забараняў сартаваць насенне, насаджаў кулакоў ахоўваць насенне, абязьлічыў дагляд за канём. А партячэйка на чале з сакратаром страціла клясавую пільнасць, ліберальница з кулаком.

Менскі гарком КП(б)Б павінен неадкладна реагаваць на такое становішча.

Аса.

Менскі раён.

Шкодніка Калоша да судовай адказнасьці

У Калгасе „Іскра“ Байдзкага сальсавегу, коні заходзяцца ў добрым стане, яны значна лепшыя, чым у іншых калгасах сельсавету. Гэта таму, што дogleд каня добра наладжан. Стайні ацепленыя, пароблены кармушки. Абязылічка ў доглядзе ліквідавана поўнасьцю. Да кожнага конюха прыматацавана па 12 коняй, конюхі поўнасьцю адказваюць за дogleд і захаванье конскага пагалоўя.

Коні чысьцяцца, кормяцца па норме. Кармы добра захоўваюцца.

Лепшымі зьяўляюцца конюхі Бокав Янка і Жыбрык Васіль,

у іх коні самай лепшай адкормленасьці.

Зусім іншы малюнак у калгасе „Чырвоная зьмена“, дзе на працягу году коняй даглядаў цвёрдазаданык Калош. За час яго работы адзін конь задушыўся, другі зламаў нагу. На гэтая шкодніцкія ўчынкі ніхто не рэагаваў. Коні ня чысьцяцца. Кармы выдаюцца не па вазе, а на вока.

Так па-драпежніцку адносіцца да каня, як у калгасе „Чырвоная зьмена“, могуць толькі ворагі калгаснага будаўніцтва.

Таня.

Дзяржынскі раён.

Калгас, які патрабуе чысты

Калгаснікі з калгасу „Аса-авіяхім“ змагаюцца за сваячавое выкананье плянаў пасеўнай. Пасъля працоўкі студенцкага пленуму агульны сход прыняў пропанову сабраць кожнаму двару па 1 цэнтнёры попелу.

Жанчыны сабралі 25 руб. у фонд абароназдольнасьці краіны. У гурткох па вывучэнні тэхнікі сельскай гаспадаркі займаецца

80 проц. усіх калгасніц. Насеньне ссыпалі поўнасьцю.

Кулакі, пралезшыя ў калгас, цішком на паасобных вучастках стараюцца шкодзіць калгасу. На стайні працуюць два кулакі, адзін з іх Янка Мікуцкі, пакалечыў 4 х коняй. Патрэбна разожжа ачысьціць калгас ад клясавых ворагаў.

Т.

Дзяржынскі р.

У дапамогу Чырвонай арміі будуем самалёт

На ўрачыстым паседжаньні прэзыдыуму Малаяцкага сельсавету, Крычаўскага раёну, прысьвечаным 15 гадавіне Чырвонай арміі, з прывітальным словам пасъля дакладу выступіла ад імя дэлегацкага сходу тав. Старадынава Алена—калгасніца калгасу „Новае жыццё“. Яна ўнесла 28 рублёў сабраных сярод жанчын на пабудову самалёту „Асаавіяхімец“ і выклікала прысутных пасъледаваць яе прыкладу. Пасъля гэтага быў разгорнут выклік адзін другога і ў

выніку ў прэзыдыум паступіла каля 200 руб. Мы, жанчыны, дапаможам Чырвонай арміі хутчэй пабудаваць самалёт Крычаўшчыны—заявіла ўпаўнаважаная ад імя жанчын тав. Старадынава Алена.

Жанчыны-дэлегаткі запэўнілі прэзыдыум сельсавету, што яны будуць лепшымі змагарамі на фронце правядзення пасеўнай кампаніі і падрыхтоўкі да яе.

Караваева.

Крычаўскі р.

Селькоркі, дэлегаткі, калгасніцы!

Пішэце, як у вас праводзіцца рэйд-праверка падрыхтаванасьці да веснавой сяўбы!

Ліквідаваць абязылічку ў доглядзе сьвіней

(Ліст калгасніцы з калгасу „Чырвоны бор“)

Я на сьвінарніку працую ўжо $4\frac{1}{2}$ гады і да гэтага часу ў нас пануе поўная абязылічка. Сьвінні не прымадобаны да сьвінарак.

Калі я паставіла аб гэтым пытаньне перад загадчыкам фэрмы тав. Верамеям Міколам, то ён адказаў: „Бярэце вы самі і разьміркоўвайце“. Верамей зусім мала цікавіцца працай сваёй фэрмы. Часта займаецца п'янкай. Ни разу ня было вытворчай нарады сьвінарак па агаварэнні розных пытаньняў сьвіной фэрмы.

Трэба раз назаўсёды ліквідаваць абязылічку. У доглядзе сьвіней.

Балух Надзяя

Пухавіцкі раён.

Свячасова паклапаціца аб ясьлях да вясны

Свячасова падрыхтаваць ясьлі і пляцоўкі да пасеўнай—баявая задача, але на жаль па Менскаму раёну з боку райздраву, РАЙНАДА адчуваеца халадок да гэтай справы. Пляны па адчыненіні ясьляй і пляцовак да гэтага часу не разасланы на месцы ў калгасы і саўгасы.

Райздраў разам з районамі былі адчыніць курсы загадчыц ясьляй на 70 асоб, але-ж на курсах ёсьць на сёняшні дзень толькі 25 асоб. Да адчыненіні курсаў ня было праведзена адпаведнай масавай работы з боку гэтых арганізацый па калгасах і саўгасах, з тым каб калгасы вылучылі лепшых калгасніц на курсы, але-ж наконт гэтага т. т. Бараноўская і Баравая толькі разважаюць.

Трэба хутчэй пераключыцца на баявую задачы падрыхтоўкі дзіцячых ясьляй і пляцовак да веснавой сяўбы.

Т. Г.

Менскі р.

Жаночае пытанье ў Першым Інтэрнацыянале

Што такое Інтэрнацыянал? Інтэрнацыянал—гэта ёсьць міжнароднае аб'яднанье рабочай клясы. Ідэя такога аб'яднанья знайшла фармулёўку яшчэ ў 1840 годзе у закліку „Праletары ўсіх краёў, злучайтесь!“, кінутым у рабочыя масы ў маніфэсце камуністычнай партыі Марксам і Энгельсам, якія даказалі неабходнасць міжнароднага праletарскага аб'яднанья. Практычна яно ажыцьцявілася ў 60 гадох. Збліжэнье французскіх і ангельскіх рабочых узмасцілася з часу міжнароднай лёнданскай выстаўкі і прывяло да таго, што ў 1864 годзе ў Лёндане на міжнародным палітычным мітынгу рабочымі была прынята пастанова аб арганізацыі Міжнароднага таварыства рабочых. Карл Маркс стварыў і ўзначаліў Міжнароднае таварыства рабочых—Першы Інтэрнацыянал.

Марксам быў напісан маніфэст, які тлумачыць значанье для праletарыяту палітычнай барацьбы. Маркс сваім геніальнym разумам даказаў рабочым, як патрэбна змагацца супроты капіталістычнай эксплётатацыі наогул і супроты эксплётатацыі жанчын у прыватнасці. Такім чынам у пачатку рабочага руху лепшыя элементы рабочай клясы зразумелі неабходнасць барацьбы супроты эксплётатацыі жанчын, барацьбы за ахову маций і дзіцяці.

Упяршыню пытанье аб ужываныі жаночай працы і аб ахове яе было паставлена прынцыпова на жэнеўскім кангрэсе I-га Інтэрнацыяналу ў 1866 годзе. Пруданісты*) зімалі самую рэакцыйную пазыцыю. Па думцы Прудона жанчына павінна быць толькі маткай, гаспадынай і сямейнай сяброўкай. У гэтым рэакцыйным поглядзе яўна адбіваецца незадаваленіе дробна-рамесніцкага рабочага прасякненнем у прамысловасці жаночай працы, зьбіваючага зарплату і спрыяючага выцясненню дробнага рамясла. Большасць кангрэсу гэты пункт погляду адкінула, выказаўшыся супроты забароны жаночай працы, за ахову яе. Як на асноўныя мерапрыемствы аховы жаночай працы, кангрэс указаў на забарону начнай працы жанчын і работу жанчын у шкодных прадпрыемствах.

Маркс і Энгельс ускрылі ўсю прагрэсіўную ролю ўцягненія жанчын у індустрыю, дзе перадавая работніцы з хатніх гаспадынь ператвараюцца ў байдоў супроты капіталістычнай систэмы. У часе вялікай французскай рэвалюцыі, узяцця Бастыліі, паходу на Вэрсалль, забароны рэвалюцыйнай бацькаўшчыны ва ўсім гэтым працоўнымі жанчынамі самы актыўны ўдзел. Тоє-ж самае можна сказаць адносна рэвалюцыйнага руху, якім запоўнена другая чвэрць 19 стагодзьдзя.

Рэвалюцыя 1830 году ва Францыі, Ліёнскае паўстанье 1834 году, рэвалюцыя 1848 году ва Францыі і Германіі, чартысцкі рух—ва ўсіх гэтих падзеях праletарскія жанчыны самаахвярна выступаюць бок аб бок са сваімі братамі па клясе. Асабліва шырокі ўдзел прымалі масы працоўных

*) Пруданізм—плынъ ва французкім буржуазным сацыялізме, які стаіць за захаваныне асноўных умоў буржуазнага грамадзтва, за адміністрацыйныя паляпшэнні, якія нічога не змяняюць у адносінах капіталу да наймовай працы, а толькі умацоўваюць існаваныне буржуазнага грамадзтва.

жанчын у Парыскай Камуне, калі праletарыят упяршыню ўзяў у свае рукі дзяржаўную ўладу. Праletарскія жанчыны не давалі 18 сакавіка ўвезьці гарматы нацыянальнай гвардыі ў Вэрсалль. Праletарскія жанчыны аказваюць дапамогу паралічным, дапамагалі будаваць барыкады, прымалі удзел у абароне іх са зброяй у руках.

Ня мала жанчын загінула ад прыгвораў ваеных судоў, асуджаныя на расстрэл, або на цяжкія ўмовы ссылкі. Маркс у сваіх творах і выступленіях на кангрэсах заўсёды падкрэсліваў рэвалюцыйнае значэнне ўцягненія жанчын у сістэму капіталістычнай вытворчасці.

На Лёнданскай канфэрэнцыі I Інтэрнацыяналу ў 1871 годзе была вынесена наступная рэзолюцыя: „Канфэрэнцыя рэкамэндуе стварыць жаночы сэкцыі ўнутры рабочых арганізацый. Аднак, гэта пастанова не выключае разуменія стварэння сэкцыі ў складзе рабочых і работніц“. Рад жаночых праletарскіх арганізацый далучыліся да Інтэрнацыяналу. Упяршыню ў 1867 годзе далучыліся работніцы ангельскай абудковай прамысловасці, пасля ў 1869 годзе ліёнскія шоўкапрадэльшчыцы, правёўшыя пры садзейнасці Інтэрнацыяналу з посьпехам забастоўку, у якой яны патрабавалі павышэння заработкаў платы, скарачэння рабочага дня. Пасля распаду Парыскай Камуны распаўся і Першы Інтэрнацыянал.

„Першы Інтэрнацыянал скончыў сваю гісторычную ролю, уступіўшы месца эпосе нязмерна больш буйнага росту рабочага руху ва ўсіх краінах сьвету, іменна эпосе росту яго ў шыркі, стварэння масавых сацыялістычных рабочых партый на базе асобных нацыянальных дзяржаў“ (Ленін).

Наступіўшы пад'ём рабочага руху ў 80 гадох адзначаўся ажыўленнем жаночага рабочага руху. Калі ў 1889 годзе ў Парыжы быў склікан міжнародны рабочы кангрэс, паклаўшы пачатак II Інтэрнацыяналу, то на яго прыехалі упяршыню дэлегаткі-жанчыны. Дэлегаткі высунуулі патрабаваныя поўнага роўнапраўя жанчын і неабходнасці барацьбы супроты забароне жаночай працы. Парыскі кангрэс прыняў рэзолюцыю, у якой заяўляў, што абавязак рабочых прыняць на роўных правах у свае рады работніц і патрабаваў роўнай зарплаты за роўную працу. За апошнюю чвэрць стагодзьдзя да Імперыялістычнай вайны, гэта значыць у эпоху II Інтэрнацыяналу, праletарскія жаночы рух зрабіў досыць прыкметныя посьпехі, але ён зрабіў іх не пры садзейнасці II Інтэрнацыяналу, а хутчэй супроты яго, бо, на гледзячы на прынцыповае прызнаныне ім роўнапраўя полаў, частка яго не зразумела гісторычнага значэнне праletарскага жаночага руху, бачачы ў ім нешта пабочнае, другараднае.

Зусім інакш падышоў да гэтага пытанія III Інтэрнацыянал, для якога праletарскія жаночы рух сапраўды зьяўляецца сустаўной часткай барацьбы рабочай клясы за сваё вызваленіе ад уціску капіталу, такой часткай яго, без якой задача на можа быць ажыцьцёўлена. Праletарыят на можа заваяваць уладу, умацаваць сваю дыктатуру, пабудаваць новае грамадзтва без сіядомай дапамогі мас работніц. Арганізацыя і рэвалюцыйнізаваныя іх зьяўляюцца аднай з асноўных задач.

Ідэі гэтая былі выразна сформуляваны на Гангрэсе Камінтэрн.

Кангрэс Камуністычнага Інтэрнацыяналу ўстанаўляе, што ажыцьцяўленыне ўсіх стаячых перад ім задач, як канчатковая перамога сусъветнага пралетарыяту і поўнае скасаванье капиталістычнага парадку, могуць быць забясьпечаны толькі пры ўмовах цеснай сувязі, сумеснай барацьбы работніц і рабочых. Вялізарны рост ужыванья жаночай сілы ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі зьяўляецца фактам: ня менш паловы ўсяго су-

съветнага багацьця, ёсьць прадукт жаночых рук. З другога боку, ня менш важна тая роля, якую пралетарскія жанчыны адыгрываюць у пабудове новага камуністычнага грамадзтва, асабліва пры пераходзе да камуністычнай гаспадаркі, пры рэформе сямейнага жыцьця і ажыцьцяўленыня сацыялістычнага выхаванья дзяцей, яго задача падрыхтоўваць працаздольных грамадзян Савецкай рэспублікі. Дыктатура пралетарыяту можа ўмацавацца і перамагчы толькі пры энергічным, актыўным удзеле жанчын-работніц".

Ф.

„ВУЧЭНЫНЕ МАРКСА ЎСЕМАГУТНАЕ, БО ЯНО ВЕРНАЕ“ (ЛЕНІН).

З адозвы Камуністычнага Інтэрнацыяналу з поваду 50-годзьдзя з дня смерці Карла Маркса

Да рабочых і работніц усіх краін. Да эксплойтуемых і прыгнечаных усяго съвету

Марксізм пасъля смерці Маркса, пад кіраўніцтвам вялікага паплечніка Маркса—Фрыдрыха Энгельса, у барацьбе супроць дробна-буржуазных анархісцікіх і сацыял-рэфармісцікіх тэорый заваяваў кіруючу пазицію ў шырокіх масавых рабочых партыях і прафэсіянальных арганізацыях. Уплыў марксізму моцна пашыраўся ў адносна мірны перыяд паміж Парыскай Камунай і рускай рэвалюцыяй 1905 г. У перыяд II Інтэрнацыяналу марксізм заваяваў новыя пласты рабочай клясы, новыя краіны.

Буржуазія была вымушчана зрабіць спробу разлажыць марксізм з сярэдзіны рабочай клясы. Побач з атакамі на марксізм, якія працягваліся, з сярэдзіны рабочай клясы пачалася ФАЛЬСІФІКАЦІЯ МАРКСІЗМУ. Апіраючыся на ДРОБНА-БУРЖУАЗНЫЕ ЭЛЕМЕНТЫ, што руйнуюцца, і на падкуплены пласт РАБОЧАЙ АРЫСТАКРАТЫІ, які падняўся з радоў пралетарыяту, узьнік рэвізіянізм, тэорыя перагляду і скасаванья прынцыпа марксізму.

Побач з адкрытай рэвізіяй марксізму з'явілася замаскаваная фальсіфікацыя марксізму—цэнтрызм.

Рэфармісты і цэнтрысты ў першую чаргу фальсіфікавалі рэвалюцыйнае вучэнье Маркса аб дыктатуры пралетарыяту.

Замест РЭВАЛЮЦЫЙНАГА з'виржэння і вруйнаванья буржуазнай дзяржаўнай улады—мірная парламантская рэформы, замест рэвалюцыйнай дыктатуры пралетарыяту—МІРНАЕ УРАСТАНЬНЕ капіталізму ў сацыялізм.

Гэтая рэфармісцкая погляды пасъля смерці Энгельса паступова заваявалі непадзельнае панаванье ў сацыял-дэмакратычных партыях у II Інтэрнацыянале. Рэвалюцыйны марксізм у II Інтэрнацыянале быў адціснен на тым гістарычным павароце, калі капіталізм уступіў у НОВУЮ ФАЗУ, у фазу імперыялізму.

Імперыялізм паставіў непасрэдна ПЫТАНЬНЕ аб лёсах капіталізму і міжнароднай рабочай клясі: або імперыялістычнае падняволеніне і імперыялістычныя вайны за новы падзел съвету, або пралетарская рэвалюцыя за гвалтоўнае з'виржэнне загніваючага капіталізму, за дыктатуру пралетарыяту, за сацыялізм.

Разбураемы апартунізм, які вырадзіўся ў сацыял-шавінізм, сацыял-імперыялізм і сацыял-нацизізм, II Інтэрнацыянал ганебна разваліўся. Яго кіруючыя партыі ў пачатку імперыялістычнай вайны, у 1914 годзе, перайшлі на бок уласнага імперыялізму і дапамаглі уласнай буржуазіі гнаць рабочых супроць рабочых, сялян супроць сялян на бойню імперыялістычнай вайны, у імя чужых і варожых інтарэсаў.

Правадыры II Інтэрнацыяналу хацелі пахаваць рэвалюцыйны марксізм пад знакам звышчэньня клясавай барацьбы і ў інтарэсах абароны капіталістычнай башкай-шчыны. Дзесяткі сацыял-дэмакратычных міністраў асуджвалі на галодную смерць жонак і дзяцей мільёнаў загінуўших на фронце салдат і пазбаўлялі права на стачку рабочых мілітарызаваных прадпрыемстваў.

Іменна ў гэты час, калі гонар міжнароднай рабочай клясы штодзённа апаганяўся яе правадырамі, АСНОВА-ПАЛОЖНІК і ПРАВАДЫР ПАРТЫІ БАЛЬШАВІКОЎ, АДЗІНА ПАСЪЛЯДОУНАЙ, МАРКСЫЦКАЙ, РЭВАЛЮЦЫЙНАЙ ПАРТЫІ, якая змагалася на працягу ўсяго свайго існаванья за рэвалюцыйны марксізм,—съмела і разшуча ўзыняў на руінах II Інтэрнацыяналу сцяг рэвалюцыйнага пралетарскага Інтэрнацыяналізму,—сцяг III Інтэрнацыяналу.

Згуртоўваючы рэвалюцыйныя элементы рабочага руху ўсяго съвету, гэты сцяг заклікаў ператварыць імперыялістычную вайну ў вайну грамадзянскую.

ТОЙ МАРКСІСТ, які ажыцьцёвіў вялікую СПРАВУ, РОУНЫ МАРКСУ і ЭНГЕЛЬСУ, быў ЛЕНІН.

Гэта ён развіў марксізм далей для эпохі імперыялізму і пралетарскіх рэвалюцый, даў рабочай клясе тэорыю і тактыку пралетарскай рэвалюцыі і пралетарскай дыктатуры.

ЛЕНІНІЗМ—ГЭТА АДЗІНЫ МАРКСІЗМ НАШАЙ ЭПОХІ.

РЭВАЛЮЦЫЙНАЕ ВУЧЭНЫНЕ МАРКСА ЗНАЙШЛО СВОІ САПРАУДНЫ АЧАГІ і АДЗІНАГА НОСЫБІТА ў ЗАСНАВАНЫМ ЛЕНІНЫМ КАМУНІСТЫЧНЫМ ІНТЭРНАЦЫЯНАЛЕ, У ЯГО СЭКЦЫЯХ—КАМУНІСТЫЧНЫХ ПАРТЫЯХ.

МАРКСІЗМ-ЛЕНІНІЗМ быў і ёсьць тое кіраўніцтва да пераможнага дзеяньня, якое зрабіла партыю Бальшавікоў пад кіраўніцтвам Леніна і Сталіна непераможнай, паказала ёй шлях, загартавала яе, дазволіла перамагаць усе труднасці, браць мацнейшыя крэпасці.

«Вучэнье Маркса ўсемагутнае, бо яно вернае» (Ленін).

МАРКС НАЛЕЖЫЦЬ РЭВАЛЮЦЫЙНЫМ ПРАЛЕТАРСКІМ БАЙЦОМ, БО МАРКС быў перш за ўсё РЭВАЛЮЦЫЯНЭРАМ, БО ВУЧЭНЫНЕ МАРКСІЗМУ—ЛЕНІНІЗМУ—ГЭТА ВУЧЭНЫНЕ АБ АРГАНІЗАЦІІ і КІРАЎНІЦТВЕ РЭВАЛЮЦІЙ СУПРОЦЬ КАПІТАЛІЗМУ.

МАРКС НАЛЕЖЫЦЬ ТЫМ, ХТО ПЕРАТВАРАЕ ў жыцьці ўсіх Маркса ва ўсе канцы съвету. Нясеце вучэнье Маркса ва ўсе канцы съвету. Умацоўвайце клясавую съядомасць пралетарыяту. Умацоўвайце адзіны фронт усіх рабочых пад кіраўніцтвам Інтэрнацыяналу Маркса—Энгельса—Леніна, Інтэрнацыяналу барацьбы за пралетарскую дыктатуру, за сацыялізм, ажыцьцяўляйце вучэнье Маркса.

Не фашысцкім пасъледкам капіталістычнага ладу, які развальваеца, затрымаць пераможны рух рэвалюцыйнага марксізму!

Гінучую капіталістычную систэму ня выратуюць ні наглія правакацыі супроць рабочай клясы, ні крылавы тэрар фашысцкіх банд!

ПРАЛЕТАРЫ ўСІХ КРАЕЎ, ЗЛУЧАЙЦЕСЯ!
ВЫКАНАЎЧЫ КАМІТЭТ КАМУНІСТЫЧНAGA ІНТЭРНАЦЫЯНАЛУ.

Свята „8 сакавіка“ было адзначана новымі перамогамі

У гэтым годзе па БССР была па-баявому арганізавана падрыхтоўка да 8 сакавіка. Рад прадпрыемстваў адзначылі гэты дзень новымі перамогамі росту сацспаборніцтва і ударніцтва работніц, арганізацый новых жаночых гаспадарча-разрахункавых брыгад. Калгасы і саўгасы да міжнароднага жаночага камуністычнага дню падрыхтаваліся да пасъляховага правядзення веснавой сяўбы.

На швейнай фабрыцы „Кастрычнік“ арганізаваны дэльце гаспадарча-разрахунковыя брыгады імя 8 сакавіка. Пасланы брыгады жанчын у падшэфны калгас для правядзення міжнароднага жаночага дню і папулярызацыі прамовы тав. Сталіна на зьездзе калгаснікаў-ударнікаў.

На Менскай шчотачнай фабрыцы імя Крупской таксама арганізавана жаночая гаспадарча-разрахункавая брыгада імя 8 сакавіка. Некалькі работніц пераведзены на кіруючу работу ў цэхах. Пасдана жаночая брыгада ў падшэфны калгас па дапамозе ў падрыхтоўцы да веснавой сяўбы і правядзення 8 сакавіка.

На скурана-галянтарэйнай фабрыцы „У с х о д“ арганізаваны 2 гаспадарча-разрахунковыя брыгады работніц імя „8 сакавіка“.

Жаночая брыгада ў складзе 25 работніц і хатніх гаспадынь Аршанска гынулачнага вузла арганізowała суботнік па ачыстцы вузла ад сънегу. Заробленыя гроши ў адзнаку 8 сакавіка, пераданы ў фонд дапамогі сямействам рэвалюцыянераў, якія сядзяць ў капіталістычных турмах.

У Менску, Віцебску, Гомелі, Бабруйску, Воршы, Магілеве і Барысаве праведзены агульна-гарадзкія зылёты ўдарніц—герояў першай пяцігодкі.

Зылёт ўдарніц і герояў першай пяцігодкі гораду Менску адбыўся 4 сакавіка. У зылёце прымала ўдзел калія 1.000 жанчын.

Ударніцы Менскіх прадпрыемстваў падзяліліся вонятам сваёй работы. Яны расказаі як змагаюцца за прамфінплян, за реалізацыю пастаноў студзенскага пленума ЦК і ЦКК Усे�КП(б).

Зылёт прыняў адозву ад імя працоўных жанчын Менску да працоўных жанчын замежных краін.

Прэзыдыум ЦСПСБ адзначыў міжнародны дзень работніц вылучэннем 150 работніц на кіруючу прафсаюзную і гаспадарчую работу.

Менскі гарадзкі савет Асавіяхэм з першае па сёмае сака-

віка правёў гарадзкія жаночыя стралковыя спаборніцтвы.

Прэзыдыум Менскага гарсавету пастанавіў арганізація зылёты жанчын-дэпутатаў гарсавету і актыву і правесці рэйд дэпутатаў для праверкі становішча бытавых установаў, паслаць таксама брыгады ў сельсаветы для праверкі іх падрыхтоўкі да веснавой сяўбы.

Прэзыдыум абавязаў дэпутацкія групы на прадпрыемствах правесці канкрэтную работу па ажыццяўленні пастаноў студзенскага пленума ЦК і ЦКК Усे�КП(б), сесій ЦВК СССР і БССР, непасрэдна на прадпрыемствах і ў цэху, асабліва заставіць увагу на павышэнне кваліфікацыі жанчын і ўздыму прадукцыйнасці працы.

Дзіцячаму гукавсму кіно ў Менску надана імя 8 сакавіка.

Гарсавет прапанаваў Гарадзелу аховы здароўя і ГарАНА адкрыць не пазней 1 маю ў саўгасах і калгасах 102 дзіцячыя ясьлі-пляцоўкі, 44 сады, на што вызначана 73 тысячи 400 руб. па бюджету гарсавету і 30.000 руб. па лекаваму фонду.

У калгасах Віцебшчыны арганізуюцца да веснавой сяўбы 87 ясьляй. Ужо пачалі працаваць курсы для падрыхтоўкі 45 кіраунікоў дзіцячых ясьляй. А.

8 сакавіка на менскай фабрыцы „Кастрычнік“

Падрыхтоўка да 8 сакавіка на фабрыцы пачалася сваячасова. На пасяджэнні бюро парткалектыву агаварылі гэтае пытаньне. У цэхах былі разьвешаны лёзунгі і плякаты. У кожнай партыйнай, камсамольскай ячэйцы і па цэхах былі праведзены даклады аб значэнні міжнароднага жаночага камуністычнага дня.

На гэтых сходах быў адзначан рост жаночай працы на фабрыцы. Колькасць жанчын павялічылася з 62 да 73 проц.

Усе жанчыны зьяўляюцца ўдарнікамі. 79 работніц вылучаны героямі пяцігодкі.

За 1932 год ад работніц паступіла 116 рацыяналізаторскіх прапаноў. 20 лепшых ударніц вылучаны на кіруючу работу

ў якасці інструктароў, майстроў, кантралёраў і ў кіруючым апараце фабрыкі. Тры жанчыны займаюцца на курсах інструктароў, трох на курсах ТНБ, адна на курсах рацыяналізатораў.

Павысілася і кваліфікацыя жанчын. На 1 студзеня 1933 г. знаходзіцца на чацвертым разрадзе 159 работніц, на пятym разрадзе—55, на шостым—8.

У час падрыхтоўкі да 8 сакавіка складзена 6 брыгад з жанчын, якія абсьледвалі становішча мэдычнай дапамогі на фабрыцы, дзіцячыя сады, школы і іншыя установы.

6-га сакавіка адбыўся ўрачысты вечар, на якім прэміявалі 35 лепшых ударніц. Сярод прэміяваных — лепшая ўдарніца

тав. Масткова (вытворчы стаж 23 гады), Бойкава (22-гадовы вытворчы стаж), Спектар і інш.

За систэматычнае выкананьне і перавыкананьне прамфінпляну ЦП саюзу швейнікаў прэміявала фабрыку 10 жetonамі. 7 жetonамі атрымалі ўдарніцы: Масткова, Санковіч, Гірэс, Спектар, Фрэйн-клах, Нодэльштэйн і Мазо.

8 сакавіка работніцы адправілі замест 6 гадзін—8. Вырученыя сродкі пойдуть у карысць шэфства. У знак міжнароднай салідарнасці работніцы паслалі ліст працоўным жанчынам Польшчы і Германіі.

Яўх. Гаварушка.
Менск